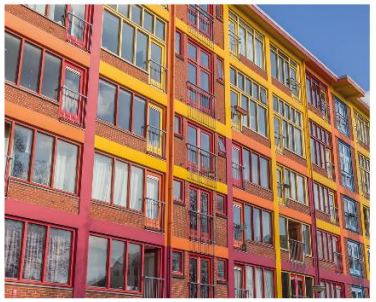
Huisvesting kwetsbare jongeren en jongvolwassenen

Gemeente Utrecht

30 september 2021

Eindrapport

COMPANEN ADVIES VOOR WONINGMARKT EN LEEFOMGEVING

COMPANEN ADVIES VOOR WONINGMARKT EN LEEFOMGEVING

DATUM	30 september 2021
TITEL	Huisvesting kwetsbare jongeren en jongvolwassenen
OPDRACHTGEVER	Gemeente Utrecht
AUTEUR(S)	Roosje van Leer (Companen) Bas de Ruigh (Companen)
PROJECTNUMMER	344.103
STATUS	Eindrapport

Tivolilaan 205
6824 BV Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

info@companen.nl
www.companen.nl
(026) 351 25 32

BTW NL001826517B01
IBAN NL95RABO0146973909
KVK 09035291

Inhoud

1 Inleiding 4

2 Over wie hebben we het? 6

2.1 Groepen ‘Kwetsbare jongeren en jongvolwassenen’ 6

2.2 Omvang van de groepen 7

3 Woonprofielen 11

3.1 Woonprofiel 1: Regulier wonen zonder ondersteuningsvraag 12

3.2 Woonprofiel 2: Regulier wonen met ondersteuningsvraag 13

3.3 Woonprofiel 3: Beschutte woonomgeving 14

3.4 Woonprofiel 4: Beschermde woonomgeving 15

3.5 Eisen aan de woning 17

4 Jaarlijkse vraag naar woonvormen 18

4.1 Uitstroomrichting onder kwetsbare jongeren 18

4.2 Specifieke aandachtspunten per doelgroep 21

5 Huidig woningaanbod voor kwetsbare jongeren 23

5.1 Aanbod in opvangvoorzieningen 24

5.2 Projecten voor jongeren in profielen 1 en 2 24

5.3 Woningaanbod voor jongeren in profiel 3 27

5.4 Woningaanbod voor jongeren in profiel 4 27

6 Conclusies en aanbevelingen 29

6.1 Conclusies over de huisvestingsopgave 29

6.2 Onze aanbevelingen 31

1 Inleiding

Het vinden van woonruimte is in een stad als Utrecht voor velen een ingewikkelde zaak. Dat geldt zeker voor jongeren en jongvolwassenen die 'kwetsbaar' zijn, omdat ze kampen met psychosociale en/of financiële problemen en niet kunnen leunen op een steunend netwerk van familie en vrienden. Om hun kansen op passende woonruimte te vergroten, wil de gemeente Utrecht meer inzicht krijgen in de samenstelling van de groep 'kwetsbare jongeren en jongvolwassenen' en op de woon- en ondersteuningsbehoeften van de verschillende subgroepen die binnen deze totale groep zijn te onderscheiden. Met kennis van de aard en omvang van de groepen wil de gemeente vervolgens afspraken maken met betrokken partijen over een betere registratie van de vraag naar woonruimte, het aanpassen en/of uitbreiden van het aanbod, en het verbeteren van de toegankelijkheid van het aanbod.

Gemeente Utrecht en de hier werkzame corporaties en zorginstellingen zien het als een gezamenlijke opgave om in huisvesting van alle kwetsbare doelgroepen in de gemeente te voorzien. In het tijdelijke programma (T)huis voor iedereen werkt de gemeente met betrokken partijen (zorgpartijen en woningcorporaties) steeds intensiever aan de huisvesting en ondersteuning van kwetsbare en bijzondere groepen, statushouders en spoedzoekers. Om de opgaven meer in samenhang te kunnen oppakken (het risico bestaat immers dat kwetsbare groepen met elkaar concurreren om de schaarse woningen, en huisvesters de voorkeur geven aan de 'makkelijkste' groepen), is beter zicht nodig om de omvang van de totale groep kwetsbare inwoners.

In 2019 spraken de gemeente en betrokken partijen met elkaar af dat corporaties jaarlijks 385 woningen beschikbaar stellen voor in- en uitstromers in/vanuit maatschappelijke opvang, beschermd wonen en vrouwenopvang[1]. Daarnaast werd afgesproken dat voor jongeren in een kwetsbare positie jaarlijks in ieder geval 50 zelfstandige en niet-zelfstandige wooneenheden door woningcorporatie SSH beschikbaar gesteld worden, met afspraken over door zorginstellingen te leveren ondersteuning. In het Plan van aanpak spraken de partijen met elkaar de ambitie uit om in 2022 alle urgente kwetsbare cliënten binnen drie maanden een passende woonruimte en passende ondersteuning aan te bieden. De genoemde aantallen waren gebaseerd op een eerste inschatting van de behoefte. Bij het maken van de afspraken namen partijen zich voor om gezamenlijk de huisvestingsbehoefte van jongvolwassenen te onderzoeken, om scherp te krijgen of het nodig is om de afspraken voor deze groep bij te stellen.

In de afgelopen maanden heeft Companen samen met de gemeente en aanbieders van daklozenopvang, jeugdzorg en beschermd wonen in Utrecht een analyse gemaakt van de uitstroom vanuit verblijfsvoorzieningen en de vraag naar woonruimte voor kwetsbare jongeren en jongvolwassenen, om meer inzicht te krijgen in de huisvestingsopgave voor deze groepen. Deze rapportage bevat de resultaten van deze analyse.

Onderzoeksvragen

De vraag van de gemeente Utrecht valt uiteen in een aantal deelvragen:

- Wat is de kwantitatieve vraag naar huisvesting voor kwetsbare jongeren en jongvolwassenen in Utrecht?
- Wat is de kwalitatieve vraag? Aan welke typen woonruimte is behoefte, en aan welke begeleidingsarrangementen?
- Hoe verhoudt deze vraag naar woonruimte zich tot het huidige aanbod in Utrecht?

[1] *Plan van aanpak Huisvesting en ondersteuning kwetsbare groepen*.

- Welke knelpunten ervaren jongeren, betrokken zorgaanbieders en huisvestingspartijen in de huidige praktijk, en wat loopt er juist goed?

De focus ligt in het onderzoek op de *huisvestings*opgave: hoe groot is de vraag naar verschillende vormen van wonen, en hoe verhoudt dit zich tot het huidige aanbod? We gaan in dit rapport ook – zij het beperkt - in op de wijze waarop ondersteuning kan worden ingericht binnen de verschillende woonvormen.

Aanpak

Het onderzoek is in januari 2021 gestart met een startbijeenkomst met vertegenwoordigers van zorgaanbieders, huisvesters en gemeente. Om zicht te krijgen op de diversiteit van de doelgroep en de omvang van de verschillende subgroepen, hebben we de volgende acties uitgevoerd:

- Samen met de gemeente Utrecht hebben wij een analyse gemaakt van de in-, door- en uitstroom uit verschillende zorgvoorzieningen in de gemeente, op basis van de gemeentelijke administratie. De gemeentelijke cijfers vormen de basis voor de ramingen die we in dit rapport maken. We hebben deze informatie aangevuld met informatie die zorgaanbieders hebben aangeleverd over de verdeling van uit- en doorstromers over de ‘woonprofielen’ die we onderscheiden.
- Bij zorgaanbieders is informatie opgevraagd over onder meer het aantal jongeren en jongvolwassenen dat zij in begeleiding hebben, wat de gerealiseerde uitstroom was in het afgelopen jaar en waar deze jongeren vervolgens terechtgekomen zijn. Met een aantal aanbieders is een kort telefonisch interview afgenomen.
- Bij aanbieders van huisvesting voor kwetsbare jongeren is informatie opgevraagd over het type woonruimte dat zij bieden, het aantal wooneenheden dat zij (op jaarbasis) bieden en de procedure om hiervoor in aanmerking te komen. Met een aantal huisvesters/ projecten is ook een telefonisch interview afgenomen.
- We hebben 12 interviews gehouden met jongeren en jongvolwassenen die op het punt staan om uit te stromen vanuit een verblijfsvoorziening of dat recent hebben gedaan. Deze interviews zijn gebruikt om de woonprofielen inhoudelijk verder uit te kunnen werken en input te vergaren over de kwalitatieve woonbehoefte van verschillende groepen jongeren en jongvolwassenen.

De voorlopige resultaten van de cijfermatige analyse en de interviews zijn in een werksessie voorgelegd aan zorgaanbieders en huisvesters; op basis hiervan zijn de analyses aangescherpt en komen we tot een aantal aanbevelingen voor het vervolg.

Leeswijzer

Dit rapport behandelt de groep kwetsbare jongeren en jongvolwassenen. In de volgende hoofdstukken geven we aan over wie wij het daarbij hebben (hoofdstuk 2), welke woonprofielen we zien onder deze groep jongeren (hoofdstuk 3), hoe groot de vraag naar huisvesting is onder kwetsbare jongeren (hoofdstuk 4) en wat het huidige aanbod aan huisvesting voor kwetsbare jongeren is (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 6 trekken we conclusies en formuleren we aanbevelingen voor de aanpak van de opgave.

2 Over wie hebben we het?

De groep waar we het in dit onderzoek over hebben, is een diverse groep. Dat geldt om te beginnen voor de leeftijd en de daarmee samenhangende levensfase. Maar ook de problematiek waar de betrokkenen mee kampen is zeer divers, en daarmee ook de aard van de ondersteuningsbehoefte. In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag welke deelgroepen te onderscheiden zijn in de totale groep 'kwetsbare jongeren en jongvolwassenen', en maken we een inschatting van de omvang van de verschillende groepen.

De gemeente Utrecht hanteert geen strikte leeftijdsgrenzen voor de groep 'jongvolwassenen in een kwetsbare positie' (zie het Plan van aanpak huisvesting en ondersteuning kwetsbare groepen). Het gaat met name om de groep 18-27-jarigen, maar er zijn ook jongeren van 16 of 17 jaar die zelfstandig kunnen wonen. In dit onderzoek nemen we daarom de huisvestingsbehoefte mee van alle kwetsbare jongeren vanaf 16 tot 27 jaar.

2.1 Groepen 'Kwetsbare jongeren en jongvolwassenen'

De 'kwetsbaarheid' van jongeren kan verschillende achtergronden hebben. Het gaat onder meer om mensen in opvang- of verblijfsvoorzieningen, en de 'uitstromers' uit deze voorzieningen. Ook zijn er 'kwetsbare jongeren' met een bijzondere of urgente woonvraag die niet eerder in een verblijfsvoorziening hebben gewoond. We zien ook dat lang niet alle jonge instromers in beschermd of begeleid wonen al een jeugdzorgverleden hebben of vanuit een opvangvoorziening komen. Om een inschatting te kunnen maken van de vraag naar dit soort woonvormen, moeten we dus niet alleen kijken naar uitstromers uit jeugdzorg en andere verblijfsvoorzieningen, maar ook de ogen open houden voor de groep die niet eerder in zorg was.

Binnen de totale groep kwetsbare jongeren en jongvolwassenen zien wij de volgende hoofdgroepen[2]:

- Jongeren die vanwege een (licht) verstandelijke beperking, gedrags- of psychische problemen in een instelling verblijven en 18 jaar worden;
- Jongeren die met vergelijkbare problematiek in een gezinssituatie wonen en op zichzelf willen gaan wonen;
- Jongeren die vanwege een onveilige opvoedingssituatie uit huis geplaatst zijn, in een instelling of pleegezin wonen en 18 jaar worden;
- Jongvolwassenen die na een tussenstap in Beschermd wonen[3] kunnen uitstromen richting zelfstandig(er) wonen;
- Jongvolwassenen die met (tijdelijke) intensieve ambulante begeleiding zelfstandig kunnen wonen (Beschermd Thuis).
- Jongvolwassenen die verblijven in een opvangvoorziening voor dak- en thuislozen;
- Niet-geregistreerde dak- en thuisloze jongvolwassenen (bankhoppers) die behoefte hebben aan woonruimte;
- Jonge, alleenstaande statushouders (al dan niet als minderjarige naar Nederland gekomen);
- Jongeren met begeleiding vanuit het buurtteam of aanvullende begeleiding vanuit de Wmo of Jeugdwet met een urgente woonvraag.

[2] De groep jonge vrouwen (met kinderen) in opvanghuizen van Moviera zijn niet meegenomen in dit onderzoek, aangezien er over woningen voor uitstroom voor deze groepen al afspraken bestaan.

[3] In dit onderzoek nemen we Beschermd Verblijf en Beschermd Wonen Bovenregionaal samen als één totaalgroep: Beschermd Wonen. In zowel Beschermd Verblijf als Beschermd Wonen Bovenregionaal wordt namelijk zorg met verblijf geboden.

2.2 Omvang van de groepen

De focus van dit onderzoek ligt op de vraag hoeveel kwetsbare jongeren en jongvolwassenen er op jaarbasis een vraag hebben naar (vervolg-)huisvesting. Het gaat hierbij in de eerste plaats om uitstromers vanuit diverse opvang- en verblijfsvoorzieningen, maar ook om jongeren die dak- en thuisloos zijn of thuiswonende jongeren met een urgente woonvraag. Een deel van hen komt terecht in (nieuwe) verblijfslocaties, maar een veel groter deel gaat zelfstandig wonen of heeft behoefte aan het wonen in 'tussenvorm'. Tijdens het wonen in een tussenvorm werken zij dan toe richting meer zelfstandigheid.

Jongeren in verblijfs- en opvangvoorzieningen

Tabel 2.1 en 2.2 geven een indruk van de omvang van de groepen jongeren in verblijfs- en opvanglocaties. De aantallen in de kolom 'uitstroom' geven een eerste indicatie voor de jaarlijkse behoefte aan woonruimte. De cijfers in tabel 2.1 betreffen jongeren in (verlengde) jeugdhulp die afkomstig zijn uit de gemeente Utrecht. Voor jeugdhulpverlening geldt het woonplaatsbeginsel: de gemeente van herkomst is (financieel) verantwoordelijk voor de zorg aan jongeren uit de eigen gemeente, ook als zij deze zorg in een andere gemeente ontvangen. Voor de volwassenen (18-27 jaar, tabel 2.2) kijken we naar de groep die woont (en begeleiding ontvangt) in de gemeente Utrecht. Voor volwassenenzorg geldt momenteel geen woonplaatsbeginsel.

Tabel 2.1: Aantal cliënten en uitstromers vanuit (verlengde) jeugdhulp in 2020 (afgerond op vijftallen)

Woonsituatie	Aantal cliënten (16+)	Aantal uitstromers (16+)
Gezinshuis	105	10
Pleegzorg		10
Niet-gezinsgerichte jeugdhulp met verblijf	160	55
Jeugddetentie		45

Tabel 2.2: Aantal jongvolwassen cliënten, instromers en uitstromers in wonen en/of zorg in 2020 (18-27 jaar; afgerond op vijftallen)

Woonsituatie	Aantal cliënten in 2020	Aantal instromers (18+) in 2020	Aantal uitstromers (18+) in 2020
Dak- en thuislozen	580	300	310
Beschermd Wonen[4]	345	100	110
Beschermd Thuis	260	130	65
Jonge statushouders			60

In het volgende stuk staan wij groepsgewijs stil bij diverse groepen jongeren en jongvolwassenen met een urgente woonvraag, die om meer tekst en uitleg vragen.

Jongeren in jeugddetentie

Ook onder uitstromers vanuit vormen van jeugddetentie kan een woonvraag ontstaan. Verreweg het grootste deel (86%) van de uitstromers vanuit een justitiële jeugdinrichting (JJI) heeft hier minder dan een half jaar gezeten. Zij hebben vaak nog woonruimte nadat zij vrij komen. Uitstromers vanuit een penitentiaire inrichting (PI) worden in de laatste fase van hun detentie geholpen bij het vinden van huisvesting. Er is een gemeentelijke werkgroep die

[4] Bestaande uit Beschermd Verblijf en Beschermd Wonen Bovenregionaal.

de woonvraag van deze groep in kaart brengt; op dit moment is nog niet aan te geven in hoeveel gevallen het gaat om personen tot 27 jaar en ook niet welk deel hiervan een vraag naar woonruimte heeft.

Jonge statushouders

Iedere gemeente in Nederland heeft de verplichting om statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten, conform de landelijk vastgestelde taakstelling. Die taakstelling fluctueert, afhankelijk van de instroom van asielzoekers in de voorliggende periode. Voor de gemeente Utrecht was de gemiddelde taakstelling in de periode 2018 – 2021 362 personen per jaar. Hieronder waren er gemiddeld circa 40 in de leeftijd van 18 tot 23, en 20 in de leeftijd van 23 tot 27 jaar. Dit betreft alleenstaande statushouders zonder gezinshereniging, die gehuisvest moeten worden na een verblijf in een AZC, in een pleeg-gastgezin of in een kleinschalige opvangvoorziening voor minderjarige alleenstaande vreemdelingen.

Dak- en thuisloze jongeren

Stadsteam Back Up biedt hulp aan dak- en thuisloze jongeren in de stad, en begeleidt veel van hen ook nog enige tijd nadat zij huisvesting hebben gevonden. In 2020 bood Stadsteam Back Up begeleiding aan 580 jongeren. Slechts een klein deel van hen verblijft (tijdelijk) in de maatschappelijke opvang (ca. 105). De meeste dak- en thuislozen ‘couchsurfen’: zij hebben geen vast adres of vaste slaapplek en slapen bij familie, vrienden en/of andere kennissen.

Het aantal uitstromende dak- en thuisloze jongeren is omvangrijk (310 jongeren) én hun positie is erg kwetsbaar. Een deel van deze groep is aangemeld voor Beschermd Wonen of routes voor reguliere huisvesting, maar de wachtlijsten hiervoor zijn volgens het stadsteam lang (ca. 9-12 maanden). De route naar andere (reguliere) huisvesting is in de huidige woningmarkt even weerbarstig. Het is voor dak- en thuisloze jongeren daardoor zeer moeilijk om uit de huidige situatie van dakloosheid te komen.

Jongeren die gebruik maken van Beschermd Thuis

Mensen met een relatief zware ondersteuningsvraag en/of een ondersteuningsbehoefte die niet alleen met planbare zorg kan worden ingevuld, kunnen een indicatie krijgen voor Beschermd Wonen of Beschermd Thuis. Het laatste is een alternatief voor een plek in een voorziening voor Beschermd Wonen, en is in principe een vorm van ambulante ondersteuning. Niet iedereen die in aanmerking komt voor Beschermd Thuis, heeft op dat moment al een geschikte woning. Veel organisaties die dit product aanbieden, maken voor Beschermd Thuis dan ook gebruik van ‘instroomwoningen’ of bieden zelf woonruimte aan hun cliënten aan.

Het gebruik van Beschermd Thuis is in 2020 fors toegenomen. De stijging werd voor een groot deel veroorzaakt door de omzetting van indicaties via een pgb naar zorg in natura. Deze stijging is niet als ‘instroom’ gerekend. Het aantal indicaties voor Beschermd Wonen in de leeftijdsgroep tot 27 jaar is sinds 2016 redelijk stabiel gebleven. Sinds 2021 is het mogelijk om een Wlz-indicatie te krijgen vanwege GGZ-problematiek. Het blijkt echter lastig voor jongvolwassenen om hiervoor in aanmerking te komen, aangezien op deze leeftijd soms moeilijk onderbouwd kan worden dat de behoefte aan toezicht of nabijheid *blijvend* is.

Jongeren met begeleiding zonder verblijf

Ook thuiswonende jongeren met een problematische thuissituatie kunnen een urgente vraag naar woonruimte hebben. Hoe groot deze groep exact is, valt uit de registraties van de gemeente niet te achterhalen. In het rapport bieden wij een inschatting van de omvang van deze groep. Jongeren kunnen begeleiding, zorg of ondersteuning (zonder verblijf) ontvangen vanuit drie wegen: 1)

basiszorg via één van de buurtteams, 2) vanuit de Jeugdwet en 3) vanuit Wmo-begeleiding (individuele begeleiding). Tussen deze groepen kan sprake zijn van enige overlap, omdat deze hulpverlening elkaar niet uitsluit.

Jongeren met begeleiding vanuit de buurtteams

De buurtteams kunnen jongeren helpen bij het vinden van oplossingen om zo zelfstandig mogelijk te kunnen leven en wonen. Deze zorg is in principe voor elke jongere in Utrecht beschikbaar zonder toewijzing. Een deel van deze jongeren woont bij hun ouders, een deel heeft al eigen woonruimte. In lang niet alle gevallen is er dus een (urgente) woonvraag. Wanneer er sprake is van dreigende dakloosheid, dan kan het buurtteam sociaal doorverwijzen naar Stadsteam Back Up. Als sprake is van een intensieve ondersteuningsvraag, dan wordt doorverwezen naar een aanbieder voor begeleid wonen of Beschermd Wonen.

In Utrecht bieden twee organisaties begeleiding vanuit drie type buurtteams. Lokalis richt zich op jongeren (t/m 23 jaar) en biedt via de buurtteams 'Jeugd en gezin' en 'MBO' jaarlijks aan circa 3.280 jongeren ambulante ondersteuning. Incluzio biedt begeleiding vanuit het buurtteam 'Sociaal Domein' aan volwassenen (18+). Het aantal jongeren dat begeleiding krijgt vanuit het buurtteam Sociaal Domein schommelt tussen de 1.140 en 1.245 jongeren per jaar.

Lokalis geeft aan dat bij op jaarbasis circa 185 jongeren[5] zich melden bij het MBO-team met een urgente woonvraag die niet in het eigen netwerk op te lossen is. Vaak betreft het jongeren uit multi-problem gezinnen. Ouders hebben bijvoorbeeld psychische problemen, er zijn schulden en er is veel ruzie thuis. Het niet tijdig vinden van woonruimte kan leiden tot schooluitval en een mogelijk groter beroep op zorg en ondersteuning op een later moment. Een (klein) deel van deze jongeren heeft behoefte aan beschermd wonen of beschermd thuis; circa driekwart is volgens Lokalis op zoek naar reguliere woonruimte, eventueel met ambulante ondersteuning. Het gaat in alle gevallen om jongeren die studeren in Utrecht. Hoewel in een enkel geval wonen in een buurgemeente zeker een optie kan zijn, gaat de voorkeur in de meeste gevallen daarom uit naar wonen in Utrecht.

Jongeren met aanvullende begeleiding vanuit de Wmo of de Jeugdwet

Begeleiding vanuit de jeugdwet (ambulante jeugdhulp) of vanuit de Wmo (individuele begeleiding) biedt meer specialistische begeleiding en (doorgaans) meer contactmomenten in de week. Voor deze hulp, die zich richt op specifieke hulpvragen op het gebied van bijvoorbeeld administratie, dagstructuur, huishouden et cetera is wél een toewijzing nodig. Doorgaans hebben deze jongeren geen specifieke woonvraag, al helpt de begeleiding hen soms wel in het zelfstandig kunnen wonen. Mogelijk zijn er ook jongeren die individuele begeleiding ontvangen en samen met andere zorgvragers wonen in een wooncomplex van een zorgaanbieder ('geclusterd begeleid wonen'). De gemeente Utrecht onderscheidt dit niet als apart product; uit de registraties is dan ook niet op te maken hoeveel jongeren dit betreft. Uit navraag onder zorgaanbieders blijkt dat dit slechts enkele gevallen betreft.

Het aantal jongeren (16+) met aanvullende begeleiding vanuit de Jeugdwet is sinds 2016 sterk gestegen. Dat geldt ook voor het gebruik van aanvullende zorg Wmo (individuele begeleiding) onder jongvolwassenen (tot 27 jaar). Ook landelijk zien we een toename van ambulante ondersteuning. Deze stijging ligt

[5] Gebaseerd op cijfers van 2019; Lokalis geeft aan dat dit een betere graadmeter is voor de gebruikelijke vraag dan 2020, aangezien in 2020 vanwege corona de scholen langere tijd gesloten waren en de buurtteams MBO daardoor minder werden geraadpleegd.

in lijn met het beleid om inwoners zo lang mogelijk in hun thuissituatie te helpen. In 2020 kregen circa 1.815 jongeren van 16 jaar of ouder een vorm van aanvullende zorg vanuit de Jeugdwet. Nog eens circa 290 jongeren kregen aanvullende zorg (individuele begeleiding) vanuit de Wmo.

3 Woonprofielen

Het vorige hoofdstuk liet zien dat de diversiteit binnen de groep 'kwetsbare jongeren en jongvolwassenen' groot is. Dat zorgt ook voor uiteenlopende behoeftes ten aanzien van een woonplek, en ook uiteenlopende hulp- en ondersteuningsvragen. Sommige uitstromers vanuit een gezinshuis, pleeggezin of opvangvoorziening hebben behoefte aan een beschermde woonplek met intensieve hulp of ondersteuning. Anderen hebben eigenlijk alleen behoefte aan een woonplek – waar zij prima op eigen houtje kunnen leven.

Om een inschatting te kunnen maken van de behoefte aan verschillende vormen van wonen met én zonder ondersteuning, is het daarom niet voldoende om te kijken naar de omvang van elk van de groepen die in het vorige hoofdstuk aan de orde is gekomen, maar moeten we ook meer inzicht krijgen in de diversiteit binnen elk van deze groepen.

In afstemming met de gemeente en zorgaanbieders zijn we gekomen tot een aantal woonprofielen[6]. In dit hoofdstuk geven we een beschrijving van jongeren in de verschillende profielen, geven we aan wat voor hen een passende woonplek is en op welke manieren zij ondersteuning kunnen krijgen.

Woonprofielen in relatie tot zorggebruik

Voor we ingaan op de woonprofielen, staan we eerst stil bij de relatie tussen woonsituatie en zorggebruik. In de woonprofielen is de woonsituatie van een jongere als leidend genomen. In diverse woonsituaties zijn dan verschillende combinaties mogelijk met zorg en ondersteuning. In de koppen van de woonprofielen geven wij de aan welke mate van zorg en ondersteuning gangbaar is. Hierop zijn wel uitzonderingen te maken. Het meest in het oog springende voorbeeld is het gebruik van Beschermd Thuis.

Binnen Beschermd wonen is het de ambitie dat iedereen die zelfstandig kan wonen, zoveel mogelijk zelfstandig in de wijk woont. Beschermd Thuis komt hieraan tegemoet. Beschermd Thuis is bedoeld voor cliënten die zelfstandig(er) kunnen wonen met zorg op maat. Het kan daarbij gaan om relatief zware zorg op het gebied van psychosociale problematiek - bijvoorbeeld met 24-uursbereikbaarheid - maar de intensiteit (aantal contactmomenten) kan sterk wisselen. Over het algemeen betreft het mensen die wat zelfredzamer zijn dan de mensen die een indicatie krijgen voor Beschermd Wonen. Er zijn ook jongeren waarbij de voornaamste reden om te kiezen voor deze vorm van zorg (en niet voor Beschermd Wonen) is dat zij 'groepsongeschikt' zijn en daarom minder op hun plek zijn in een woonvoorziening voor Beschermd Wonen.

Beschermd Thuis kan ingezet worden in diverse woonsituaties. Voor sommige jongvolwassenen wordt de inschatting gemaakt dat zelfstandig wonen in een reguliere woning (of studio/appartement) de best passende oplossing is, voor anderen dat een project voor geclusterd begeleid wonen[7] of gemengd wonen het beste is.

[6] Wij hebben ons hierbij laten inspireren door de uitstroomprofielen in de publicatie *Van 'geen plek' naar 'eigen stek'* van de gemeente Gouda (juli 2019).

[7] Geclusterd begeleid wonen is een verzamelterm voor woonvormen waarin zorgvragers samenwonen, meestal in een woning van een zorgaanbieder. Zij ontvangen begeleiding vanuit de Wmo (individuele begeleiding of Beschermd Thuis) .

3.1 Woonprofiel 1: Regulier wonen zonder ondersteuningsvraag

In dit woonprofiel vallen jongeren en jongvolwassenen die na een verblijf in een pleeggezin, gezinshuis of opvangvoorziening zelfstandig verder kunnen. De jongeren die in dit profiel vallen, hebben op dit moment weinig psychische problemen of kunnen goed omgaan met hun (licht) verstandelijke beperking of andere klachten. Vaak is er wel sprake van een verstoorde relatie met de ouders, en ook daarbuiten hebben zij weinig netwerk om op terug te vallen.

Woonbehoefte

Jongeren in dit profiel kunnen 'regulier wonen', dus op een vergelijkbare manier als leeftijdsgenoten zonder kwetsbare achtergrond[8]. Sommige jongeren uit deze profielen zullen goed gedijen in een studentenhuis of studentencomplex. Anderen vinden hier moeilijk aansluiting, bijvoorbeeld omdat zij in tegenstelling tot de andere bewoners geen (HBO- of WO-)studie volgen of een andere leefstijl hebben dan de andere bewoners (bijvoorbeeld geen alcohol willen drinken). Jongeren die een groot deel van hun jeugd hebben doorgebracht in een instelling of gezinshuis hebben vaak behoefte aan een 'eigen plek' met eigen voorzieningen die ze niet hoeven te delen met huisgenoten. Zij hebben daarom een sterke voorkeur voor een studio boven een kamer. Dat geldt ook voor jongeren met een vorm van autisme, die baat hebben bij een prikkelarme omgeving.

Projecten voor 'gemengd wonen' kunnen voor jongeren uit dit profiel ook een passende plek zijn. Zij kunnen steun ondervinden uit het samenwonen met andere bewoners die er bewust voor hebben gekozen om mensen in hun midden te hebben met een kwetsbare achtergrond.

Zorg en ondersteuning

In beginsel hebben jongeren in dit woonprofiel geen bijzondere ondersteuningsvraag. Op het moment dat deze jongeren toch (weer) behoefte hebben aan ondersteuning, dan is het buurtteam in eerste instantie de aangewezen partij om deze te bieden.

Het verhaal van Khadija (19)

Khadija is een jonge vrouw van 19 jaar die sinds twee maanden verblijft bij crisisopvang De Dijk. Tot een half jaar geleden woonde ze bij haar ouders, maar na een aantal fikse ruzies was dat niet langer houdbaar. Ze vond een kamer via Marktplaats, maar toen de vrouw van wie zij onderhuurde de woning moest verlaten, stond ook zij op straat. Eerst heeft ze een aantal nachten bij een vriendin geslapen, maar daar kon ze niet lang blijven. Via de gemeente kwam ze terecht bij een hulpverlener van Stadsteam Back Up, die haar naar De Dijk heeft verwezen. Hier heeft ze een eigen kamer, en deelt ze een huiskamer en keuken met een aantal huisgenoten. Ze is blij met het feit dat ze een dak boven haar hoofd heeft, en een rustige plek heeft om te studeren: ze volgt een MBO-opleiding voor tandartsassistente en werkt daarnaast in een tandartspraktijk. Gelukkig is de eigen bijdrage voor het wonen bij De Dijk laag: voor jongeren tot 21 jaar gaat het om €175 per maand. Daardoor lukt het haar om flink te sparen. Haar begeleider heeft haar laten weten dat ze, als ze €1.000 heeft gespaard, kan worden aangemeld voor een kamer of studio via Goeie Buur van SSH. In de

[8] In dit profiel vallen uiteraard ook jongeren die niet 'kwetsbaar' zijn, in de zin dat ze geen hulpverleningsgeschiedenis hebben. Deze jongeren vallen buiten de scope van dit onderzoek.

tussentijd zoekt ze ook zelf naar woonruimte, bijvoorbeeld via Marktplaats. Het liefste wil ze namelijk een woning voor zichzelf, waar ze geen keuken hoeft te delen. Ze staat ook ingeschreven bij Woningnet, maar heeft weinig hoop dat dat haar verder helpt.
Khadija realiseert zich dat ze haar wensenlijst beperkt moet houden, als ze kans wil maken op een woning. Ze heeft een voorkeur voor een studio met eigen voorzieningen, maar kan ook prima leven met een kamer. Antikraak wonen wil ze liever niet, omdat ze verwacht zich niet veilig te voelen in een leeg bedrijfspand. Maar een tijdelijke kamer in een pand dat op de nominatie gesloopt te worden, zou ze prima vinden – mits ze daarbij de garantie krijgt dat er vervolghuisvesting beschikbaar is op het moment dat de sloophamer daadwerkelijk gehanteerd gaat worden. Een woning delen met anderen is ook een optie, zolang ze een eigen deur heeft die ze kan afsluiten – privacy is heel belangrijk voor haar. Daarom wil ze ook graag weg bij De Dijk: het feit dat de begeleiders commentaar hebben als ze €30 ineens uitgeeft aan make-up, vindt ze irritant. Eigenlijk heeft ze haar zaakjes prima voor elkaar en kan ze goed voor zichzelf zorgen. Ze heeft alleen een dak boven haar hoofd nodig; liefst een plek waar ze kan blijven.

3.2 Woonprofiel 2: Regulier wonen met ondersteuningsvraag

De jongeren en jongvolwassenen die vallen in dit woonprofiel, kunnen net als jongeren in profiel 1 zelfstandig wonen. Anders dan jongeren in profiel 1 hebben ze na hun verhuizing naar een eigen woonplek nog wél een ondersteuningsvraag. Het gaat over het algemeen om jongeren met wat zwaardere (psychische) problematiek dan bij profiel 1 het geval is, of om jongeren met een (licht) verstandelijke beperking die meer moeite hebben om hier mee om te gaan. Zij hebben hulp nodig bij het vinden van een goede dagbesteding, het omgaan met geld en zich houden aan afspraken. Hun situatie is wel voldoende stabiel om toe te kunnen met individuele begeleiding of begeleiding vanuit het buurtteam die op afspraak komt. Deze jongeren komen vaker uit niet-gezinsgerichte jeugdhulp met verblijf, of hebben eerst een tijdje in een voorziening voor beschermd wonen gewoond. Ook een deel van de jongeren die uitstromen uit opvangvoorzieningen valt in deze groep.

Woonbehoefte

De woonbehoefte van jongeren in dit profiel is vergelijkbaar met die van jongeren in profiel 1. Afhankelijk van hun persoonlijke situatie kunnen zij in een kamer wonen (in een studentenhuis of elders) of in een studio of appartement. Projecten voor ‘gemengd wonen’ waar medebewoners er bewust voor kiezen om kwetsbare bewoners bij de hand te nemen, kunnen voor jongeren uit dit profiel ook een passende plek zijn.

Zorg en ondersteuning

Jongeren in dit woonprofiel die niet in staat zijn om hun hulpvraag uit te stellen, waarbij de hulp dus 24/7 bereikbaar moet zijn, kunnen in aanmerking komen voor een indicatie voor Beschermd Thuis. De meeste jongeren in dit woonprofiel zullen echter gebruik maken van individuele begeleiding, betaald vanuit de Wmo of de Jeugdwet. Na verloop van tijd kan de begeleiding worden afgeschaald; de jongere wordt in de meeste gevallen dan overgedragen aan het buurtteam voor een vinger aan de pols.

Het verhaal van Diana (22)
Diana woont sinds driekwart jaar in een studio in een wooncomplex van SSH. Met ‘super lieve mensen’, die haar direct het gevoel gaven dat ze welkom was. Heel veel contact heeft ze niet met ze, maar dat heeft ook te maken met corona; de gemeenschappelijke keuken en huiskamer mijdt ze nu liever. Gelukkig heeft ze een kookgelegenheid in haar eigen studio.

Voordat ze hier kwam wonen, woonde ze in een voorziening voor beschermd wonen van Lister. Daarvoor woonde ze in een woongroep (jeugdzorg) en een kamertrainingscentrum, maar vanwege psychische problemen was ze er daarna nog niet toe aan om op zichzelf te gaan wonen. In de twee jaar dat ze beschermd woonde, kreeg ze persoonlijke begeleiding en hulp bij het organiseren van het huishouden en financiën. Mentaal kwam ze in stabieler vaarwater terecht en ze begon een MBO-opleiding. Toen ze merkte dat ze met haar begeleider geleidelijk aan alleen nog 'gezellige gesprekjes' had, kwamen ze samen tot de conclusie dat ze toe was aan een volgende stap. De stap richting Goeie Buur was snel gezet; ze stond weliswaar al ingeschreven als woningzoekende bij SSH, maar met haar inschrijfduur was ze nog lang niet aan de beurt. Bovendien sprak het idee van een 'maatje' haar wel aan: gedurende het eerste half jaar had ze wekelijks contact met een medebewoner die kon meekijken naar praktische zaken, maar vooral regelmatig even checkte of het allemaal goed ging. Voor de 'serieuzere zaken' krijgt ze nog altijd begeleiding van Lister. Diana realiseert zich dat ze veel geluk heeft gehad dat ze dankzij het project Goeie Buur zo snel aan een eigen studio kon komen. Soms maakt ze zich wel zorgen over hoe het verder moet, als haar huurcontract na vijf jaar afloopt: zal haar inschrijfduur bij Woningnet dan voldoende blijken om een andere betaalbare woning te vinden?

3.3 Woonprofiel 3: Beschutte woonomgeving

Jongeren en jongvolwassenen die vallen in dit woonprofiel, hebben behoefte aan een woonplek die meer beschutting biedt. Het gaat vaak om jongeren met een forse hulpverleningsgeschiedenis, waardoor zij meer tijd nodig hebben om uiteindelijk zelfstandig te kunnen functioneren. Het samen wonen met anderen in een geclusterde woonvorm helpt hen om een gezond dagritme te behouden en activiteiten te ondernemen. Bovendien geeft het ze de zekerheid dat ze op iemand kunnen terugvallen als het even minder goed gaat.

Woonbehoefte

De beschutting van de woonomgeving kan verschillende vormen aannemen. Het kan gaan om een complex voor geclusterd begeleid wonen of kamertraining, waar alleen mensen wonen met een vergelijkbare ondersteuningsbehoefte en waar regelmatig ondersteuning aanwezig is. Er zijn ook jongeren in dit profiel die liever op zichzelf willen wonen, maar wel in de nabijheid van een woonvorm of instelling ('gespikkeld wonen'). Voor hen bestaat de 'beschutting' er uit dat er iemand in de buurt is waar zij op terug kunnen vallen als dat nodig is. Ook een kamer bij iemand die een oogje in het zeil houdt (Kamers met aandacht) kan een passende woonvorm zijn voor jongeren in dit profiel, al zal dit eerder worden ingezet voor jongeren in woonprofiel 2.

Zorg en ondersteuning

Voor de meeste jongeren in woonprofiel 3 geldt dat hun zorgvraag niet zwaar is en dat zij in principe hun hulpvraag goed kunnen uitstellen, maar de intensiteit van begeleiding kan nog wel hoog liggen. De begeleiding kan geboden worden door middel van individuele begeleiding bij complexere problematiek, waar een begeleider tijdens kantooruren aanwezig is en 24 uur oproepbaar is. Naast professionele begeleiding kunnen ook medebewoners en het netwerk in de buurt een rol spelen.

Sommige jongeren in woonprofiel 3 hebben echter ook een zwaardere ondersteuningsvraag en/of een behoefte aan onplanbare zorg (Beschermd Thuis), terwijl zij verder werken aan meer zelfstandigheid in het wonen. Ook kan geclusterde woonruimte in dit woonprofiel dienen als overbrugging in afwachting van zelfstandige woonruimte.

Het verhaal van Katja (18)

Katja zit in haar eerste jaar van een HBO-studie verpleegkunde, maar heeft haar studie op een laag pitje gezet omdat het een tijdje niet zo goed met haar ging. Voor ze vijf jaar geleden in haar huidige gezinshuis terecht kwam, had ze al een lange geschiedenis van wonen in crisisplekken en pleeggezinnen en therapieën achter de rug. Ze kampt met PTSS als gevolg van haar problematische jeugd, heeft moeite om mensen te vertrouwen en heeft depressieve periodes gekend. In het huidige gezinshuis ging het de afgelopen jaren heel goed, maar in de coronatijd is het haar veel te druk in huis met 3 adoptiekinderen en 3 pleegkinderen die rondrennen, piano spelen en muziek luisteren. Ze heeft behoefte aan meer ruimte voor zichzelf, zodat ze meer rust in haar hoofd krijgt. Haar pleegmoeder opperde onlangs dat het misschien een goed idee zou zijn om een studio te huren in de buurt – zodat ze zich kan terugtrekken op een echt eigen plek, maar haar pleegouders ook een oogje in het zeil kunnen houden. Dat lijkt haar een heel fijn idee. Hoe die plek er uit zou moeten zien? 'Al geef je me een Kliko! Als het maar een plekje is waar ik alleen kan zijn.' Een studentenhuis is geen optie; te druk, te vies, te veel prikkels. Samenwonen met een paar anderen en de keuken delen zou wel kunnen, maar heeft niet haar voorkeur. Haar pleegouders onderzoeken samen met Spoor030 wat de mogelijkheden zijn: kan ze een bijdrage krijgen in de woonlasten vanuit verlengde jeugdzorg? De zoektocht naar een geschikte plek laat ze voorlopig ook aan haar pleegouders – zelf heeft ze zo'n hectische periode achter de rug, dat haar hoofd daar voorlopig niet echt naar staat.

Het verhaal van Benjamin (26)

Benjamin woont sinds een paar maanden in een gemengd wonen project in Leidsche Rijn. 'Ik kon mijn ogen niet geloven toen ik hier de eerste keer kwam: van een kamertje van 4 bij 4 naar een heel huis voor mezelf! Echt super chill.' Hij kampte jarenlang met een alcoholverslaving, maar heeft al enkele maanden niet meer gedronken. Het feit dat hij nu een stabiele woonplek heeft, is daar belangrijk bij geweest, denkt hij zelf. Voordat hij hier kwam, woonde hij in verschillende opvanghuizen van de Tussenvoorziening. Ook daar had hij huisgenoten, maar die hadden een stuk minder positieve uitwerking op hem. Dat is anders bij zijn huidige woonplek; daar woont hij tussen medebewoners die hem verder kunnen helpen. Hij is heel blij met zijn ruime appartement en met het feit dat hij hier alles voor zichzelf heeft – daardoor kan hij ook zijn dochtertje van 4 ontvangen. De muren zijn nog kaal, maar hij voelt zich er helemaal thuis. Hij verheugt zich op de aankomende zomer; dan wil hij graag wat organiseren voor zijn medebewoners op het gezamenlijke terras.
Begeleiding accepteren was een voorwaarde om deze woning te krijgen, en de woning staat voorlopig nog niet op zijn eigen naam. Voor Benjamin is het een geruststellende gedachte dat zijn begeleider van de Tussenvoorziening in hetzelfde complex kantoor houdt. 'Ik kan daar zo binnenlopen als er wat is, en elke dinsdag gaan we wat drinken.' Zijn begeleider heeft hem geholpen bij de verhuizing en bij het aanvragen van bijzondere bijstand voor de inrichting. Hij zit hem soms achter de broek zodat hij afspraken nakomt, en kijkt ook mee met alle geldzaken – Benjamin heeft schulden en 'houdt ervan om geld uit te geven aan onzindingen'. Maar sinds hij werk heeft, heeft hij er alle vertrouwen in dat hij ook zijn geldzorgen op enig moment achter zich zal kunnen laten.

3.4 Woonprofiel 4: Beschermde woonomgeving

Jongeren en jongvolwassenen in dit woonprofiel hebben behoefte aan een beschermde woonomgeving waar intensieve en/of onplanbare zorg geboden kan worden. Zij over het algemeen een forse hulpverleningsgeschiedenis. Soms is sprake van een (licht)verstandelijke beperking. Gedragsproblemen in combinatie met persoonlijke problematiek maakt ze kwetsbaar voor misbruik, criminaliteit of geweld. Voor een deel van de jongvolwassenen in dit profiel geldt overigens dat zij vóór hun 18e jaar nog *geen* zorgvraag hadden, maar dat na zij na die tijd dusdanige psychische problemen kregen dat, bijvoorbeeld na

een opname, een beschermde woonplek nodig was. Hieronder valt ook een groep jongvolwassen LVB'ers waarbij de problematiek pas na boven komt op het moment dat zij richting zelfstandigheid gaan of door een ander life event.

Woonbehoefte

Jongeren in dit profiel kunnen (nog) niet zelfstandig wonen. Zij zijn gebaat bij het wonen in een geclusterde woonvorm samen met anderen met een vergelijkbare achtergrond, zoals in een voorziening voor Beschermd wonen of een woonvorm van een Wlz-aanbieder. De zwaardere ondersteuningsvraag van jongeren in dit profiel brengt met zich mee dat projecten voor gemengd wonen en studentencomplexen minder geschikt zijn. Veel zorgaanbieders die Wlz-cliënten bedienen, bieden de mogelijkheid om wooncarrière te maken binnen hun aanbod: van groepswonen via kamertraining naar semi-zelfstandig wonen in een studio of appartement in een geclusterde woonvorm.

Zorg en ondersteuning

Jongeren in dit profiel hebben veel hulp nodig, die op erg wisselende momenten nodig kan zijn. Zij hebben daarom begeleiding nodig die 24 uur per dag aanwezig is. Dat betekent niet dat de begeleidingsvraag altijd even intensief is; soms gaat het zelfstandig leven een hele tijd goed en is weinig hulp nodig. Een vangnet is echter wel geboden. In voorzieningen voor Beschermd Wonen[9] is 24/7 begeleiding aanwezig.

Een deel van de jongeren in dit profiel heeft, naar verwachting, 'levenslang en levensbreed' ondersteuning nodig: zij krijgen daarom een Wlz-indicatie. Over het algemeen wonen jongeren met een Wlz-indicatie bij een zorgaanbieder.

Het is alleen mogelijk om een VG-indicatie voor de Wlz te krijgen als de verstandelijke beperking al voor het 18e levensjaar is vastgesteld. Is dat niet het geval, dan kunnen jongvolwassenen geen aanspraak maken op een indicatie en zijn ze voor ondersteuning dus aangewezen op de Wmo.

Het verhaal van Jessica (28)

Jessica woont sinds anderhalf jaar in een appartement in een geclusterde woonvorm in Driebergen, na een tijdje in een kamertrainingscentrum in Utrecht te hebben gewoond. Je zou het niet zeggen als je het appartement ziet, maar hier is sprake van 'intramurale zorg': het appartement is van een zorgaanbieder en de woonlasten worden betaald vanuit de Wlz. Jessica heeft een Wlz-indicatie vanwege haar verstandelijke beperking (VG3), maar kan behoorlijk zelfstandig functioneren: ze werkt in een supermarkt waar ze met haar auto naar toe rijdt, doet haar eigen boodschappen en kookt zelfstandig. Zelf beschrijft ze dat ze een 'disharmonisch intelligentieprofiel' heeft: ze is heel sociaal vaardig en goed in staat om te verwoorden wat ze wil en kan, maar daardoor overschatten mensen haar snel. Dingen moeten duidelijk zijn, anders wordt ze onrustig. Ze heeft dus een veilige haven nodig, zowel op haar werk als in haar woning. Eens per twee weken komt een begeleider bij haar langs. Daarnaast kan ze elk moment van de dag bellen met een begeleider, maar dat is bijna nooit nodig. Er is een gezamenlijke woonkamer in het complex, waar ook elke dag iemand van de begeleiding aanwezig is, maar daar komt ze bijna nooit. Met de andere bewoners heeft ze eigenlijk niet zo veel. Dat was anders in het kamertrainingscentrum: daar woonden twee studenten – 'toffe meiden, waarbij je jezelf kon zijn, en die het normale leven binnenbrachten'. Met hun hulp en die van de begeleiders klom ze uit de bijstand en vond werk. De stap naar een eigen appartement was daarna een heel logische. Ze is heel blij met

[9] In dit onderzoek nemen we Beschermd Verblijf en Beschermd Wonen Bovenregionaal samen als één totaalgroep: Beschermd Wonen. In zowel Beschermd Verblijf als Beschermd Wonen Bovenregionaal wordt namelijk zorg met verblijf geboden.

de aparte slaapkamer – vooral omdat daardoor haar dochter van 9, die in een pleeggezin woont, af en toe kan komen logeren. Maar voor zichzelf zou ze graag terugverhuizen naar Utrecht: 'Driebergen is toch maar een gat, hè.'

3.5 Eisen aan de woning

Betaalbaarheid

Voor jongeren in alle woonprofielen geldt dat betaalbaarheid van het wonen een essentieel punt is. Het feit dat jongeren tot 23 jaar alleen in aanmerking komen voor volledige huurtoeslag als zij een zelfstandige woning (eigen voordeur) huren met een lage huur (tot maximaal € 442,46), maakt hun kansen op de woningmarkt nog kleiner dan ze al zijn – er zijn immers maar weinig zelfstandige woningen in die prijsklasse. Jongeren tot en met 21 die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering hebben het nog lastiger, vanwege het lage niveau van de uitkering tot die leeftijd. Gezien de hoogte van de bijstandsuitkeringen voor 18-21-jarigen zijn zelfstandige woningen voor deze groep feitelijk niet toegankelijk. Gemeenten hebben de mogelijkheid om de uitkering aan te vullen met een woonkostentoeslag.

Maatwerk

Een goede match tussen vraag en aanbod op individueel niveau is altijd een kwestie van maatwerk. De gemeente Utrecht hanteert als uitgangspunt dat ook kwetsbare jongeren 'zo gewoon mogelijk' moeten wonen. In praktijk betekent dat dat zij, net als niet-kwetsbare jongeren, in principe in een kamer kunnen wonen. Dat is echter niet voor alle jongeren en jongvolwassenen de meest passende oplossing. Sommige jongeren zijn gevoelig voor prikkels (bijvoorbeeld vanwege autisme), anderen hebben doordat zij al jaren in een groep wonen een sterke voorkeur voor een eigen woonplek waar ze geen voorzieningen hoeven te delen.

Op dezelfde manier geldt dat 'gemengd wonen' voor een deel van de doelgroep een zeer passende woonvorm is, maar niet voor iedereen. We hebben het dan over complexen met een mix van vragende en dragende bewoners (of 'bewoners' en 'bewonerscoaches'). Een dergelijke opzet kan onderlinge hulp en betrokkenheid versterken, waardoor jongeren sneller hun weg weten te vinden en minder professionele hulp nodig is. Voor sommige jongeren is een rustiger, prikkelarme omgeving echter geschikter – zij hebben meer baat bij een zelfstandige woonruimte in een kleinschaliger setting.

4 Jaarlijkse vraag naar woonvormen

De woonsituatie van jongeren en ook het 'woonprofiel' waarin zij vallen, is geen vast gegeven. Sommige jongeren krijgen op enig moment behoefte aan zwaardere ondersteuning, terwijl andere jongeren juist toe kunnen met lichtere ondersteuning. Uit de veranderende behoefte volgt soms alleen een andere begeleidingsvorm, maar dit kan ook aanzet geven tot een verhuizing. Soms is het niet zozeer de veranderende begeleidingsvraag, maar vooral een verandering in de woonbehoefte die aanleiding is om te verhuizen: bijvoorbeeld de wens om eigen voorzieningen te hebben of een frisse start te maken.

In dit hoofdstuk geven we aan wat de verwachte jaarlijkse vraag naar diverse woonvormen onder kwetsbare jongeren in Utrecht zal zijn. Om tot een beeld van de woningbehoefte te komen, staan we eerst stil bij de woonbehoefte van jongeren die uit- of doorstromen vanuit verblijfs- en opvanglocaties. Deze groepen jongeren beschikken bij het moment van uitstromen niet over woonruimte (*faciliteren van uitstroom*). Dit beeld vullen wij aan met het verwachte aantal jongeren met een urgente woonvraag vanuit situaties zonder verblijf; hierbij gaat het deels om *preventie van instroom*. Afsluitend benoemen we aandachtspunten voor diverse groepen kwetsbare jongeren.

4.1 Uitstroomrichting onder kwetsbare jongeren

Jongeren in verblijfs- en opvangvoorzieningen

Aan zorgaanbieders is gevraagd om in te schatten welk woonprofiel het beste past bij de diverse groepen uitstromende jongeren en jongvolwassenen (uitstroomrichting). De inzichten van de verschillende aanbieders zijn gewogen op basis van het aantal cliënten dat zij begeleiden en leiden zo samen tot een inschatting van de gewenste uitstroomrichting voor uitstromers vanuit verschillende woonsituaties.

Tabel 4.1 toont in de eerste kolom de uitstroom in 2020 vanuit diverse verblijfssituaties. In de tabel zijn ook de dak- en thuisloze jongeren opgenomen die niet in de opvang zaten maar wel begeleiding kregen vanuit Stadsteam Back Up. De aantallen zijn gebaseerd op gegevens vanuit gemeentelijke registraties, aangevuld met informatie van Stadsteam Back Up. De volgende kolommen geven aan wat – op basis van deze aantallen en de inschatting die aanbieders hebben gemaakt van de verdeling over de woonprofielen – het benodigd aantal woonplekken is in de verschillende woonprofielen.

Uit de tabel blijkt dat de behoefte aan woonruimte in woonprofiel 1 en 2 het grootst is (345 woonplekken). Een groot deel van de kwetsbare jongeren en jongvolwassenen heeft dus niet zo zeer behoefte aan zware of intensieve zorg binnen een beschermde of beschutte woonomgeving, maar behoefte aan goedkope woonruimte om zelfstandig te kunnen wonen in de wijk.

De overige groep kwetsbare jongeren is tamelijk evenwichtig verdeeld over woonprofiel 3 en woonprofiel 4. Bij woonprofiel 4 valt op dat er relatief veel vraag is vanuit de groep dak- en thuislozen; de doorstroom vanuit jeugdhulp met verblijf richting Beschermd Wonen blijkt redelijk beperkt. In woonprofiel 3 zien we een 'bredere' en aanzienlijke instroom van diverse groepen kwetsbare jongeren, zoals vanuit diverse vormen van jeugdhulp met verblijf, dak- en thuisloze jongeren en jongeren in Beschermd Wonen. Onder dit woonprofiel vallen concepten zoals het geclusterd begeleid wonen, kamertraining en fasehuizen. In voorkomende gevallen kan ook gespikkeld wonen (in de nabijheid van een zorgvoorziening) een passende woonvorm zijn voor jongeren in dit profiel.

Tabel 4.1: Uitstroom 2020 naar woonsituatie en gewenste uitstroomrichting van jongvolwassen die uitstromen (uit een verblijfsvoorziening of uit begeleiding) (afgerond op vijftallen)

Vanuit woonsituatie… naar -->	Uitstromers in 2020	Woonprofiel 1 & 2		Woonprofiel 3		Woonprofiel 4		Overig
		Zonder / met lichte ondersteunings-vraag	Beschermd Thuis	Kamertraining	Geclusterd begeleid wonen (incl. BT)	Beschermd wonen (Wmo)	Wonen voor LVB/VG (Wlz)[10]	Naar eigen netwerk
Gezinshuis	10	5	0	0	5	0	0	0
Pleegzorg	10	10	0	0	0	0	0	0
Niet-gezinsgerichte jeugdhulp met verblijf	55	20	5	15	5	10	0	0
Dak- en thuislozen in opvang	85	65	5	5	5	5	5	0
Dak- en thuislozen zonder vast adres	225	80	0	10	25	45	25	45
Beschermd Wonen	110	5	45	30	30	0	5	0
Geclusterd begeleid wonen (incl. BT)	65	45	0	5	0	0	0	0
Jonge statushouders[11]	60	60	0	0	0	0	0	0
Totaal aantal jongeren	**625**	**290**	**55**	**65**	**70**	**60**	**35**	**45**

Bron: Gemeentelijke registratie Wmo & Jeugdwet (voor aantal uitstromers in 2020) en inventarisaties onder aanbieders (voor verdeling naar woonprofiel)

Tabel 4.2: Uitstroom 2020 naar woonsituatie en gewenste uitstroomrichting van jongvolwassen die niet vanuit verblijfs- of opvanglocaties komen (afgerond op vijftallen)

Vanuit zorgsituatie… naar -->	Uitstromers in 2020	Woonprofiel 1 & 2		Woonprofiel 3		Woonprofiel 4		Overig
		Zonder / met lichte ondersteunings-vraag	Beschermd Thuis	Kamertraining	Geclusterd begeleid wonen (incl. BT)	Beschermd wonen (Wmo)	Wonen voor LVB/VG (Wlz)	Naar eigen netwerk
Niet in zorg / via buurtteam / afkomstig uit andere gemeente	100	0	65	0	0	35	0	0
Individuele begeleiding vanuit Wmo of Jeugdwet	15	0	5	0	0	10	0	0
Buurtteam MBO	145[12]	145	0	0	0	0	0	0
Totaal aantal jongeren	**260**	**145**	**70**	**0**	**0**	**45**	**0**	**0**

Bron: Gemeentelijke registratie Wmo & Jeugdwet (voor aantal uitstromers in 2020) en inventarisaties onder aanbieders (voor verdeling naar woonprofiel)

[10] De aantallen die zijn opgenomen in deze tabel betreffen alleen de jongeren die uitstromen uit één van de voorzieningen in de eerste kolom. Daarnaast stromen er ook jongeren en jongvolwassenen in Wlz-voorziening in vanuit de thuissituatie. Dat gaat om veel grotere aantallen; die cijfers zijn bij de gemeente echter niet bekend.

[11] 'Uitstroom' gebaseerd op de jaarlijkse taakstelling. In praktijk is een hoger aantal wooneenheden nodig, om achterstanden weg te werken.

[12] Excl. jongvolwassenen die worden doorverwezen naar Beschermd Wonen of Beschermd Thuis (om dubbeltellingen te voorkomen).

Jongeren met aanvullende begeleiding (zonder verblijf)

Naast de groepen jongeren die uit- of doorstromen vanuit diverse woonvormen of worden begeleid door Stadsteam Back Up, zijn er ook andere groepen kwetsbare jongeren en jongvolwassenen met een (urgente) woonbehoefte, al dan niet in combinatie met een zorgvraag. In tabel 4.2 zetten we deze groepen uiteen.

Wat opvalt, is dat er een relatief grote vraag is naar Beschermd Wonen en Beschermd Thuis vanuit de groep jongeren die *niet* vanuit een verblijfsvoorziening of opvangsituatie komen, en ook nog *geen* begeleiding ontvangen vanuit stadsteam Back Up, de (Utrechtse) Wmo en/of Jeugdwet. Uit de gemeentelijke registraties blijkt dat vanuit deze groep in 2020 ca. 45 jongvolwassenen zijn ingestroomd in Beschermd Wonen en ca. 65 in Beschermd Thuis. Het kan hier gaan om jongeren die eerder geen zware begeleidingsvraag hadden, omdat ze nog thuis bij hun ouders woonden; voor een deel gaat het waarschijnlijk ook om studenten die komen studeren in Utrecht en begeleiding nodig hebben vanwege autisme. Uit de gemeentelijke cijfers blijkt dat er ook een (relatief beperkte) instroom in Beschermd Wonen en Beschermd Thuis is vanuit de groep die eerder in Utrecht aanvullende (individuele) begeleiding ontving vanuit de Jeugdwet of vanuit de Wmo.

Een laatste voor dit onderzoek relevante groep betreft de jongeren die begeleiding ontvangen vanuit de buurtteams. Het buurtteam MBO (van Lokalis) is in dit verband het meest relevant, omdat zij een scherp beeld hebben van jongeren met urgente woningvraag, al dan niet in combinatie met problematiek op school. Lokalis geeft aan dat (in 2019) ca. 185 kwetsbare jongeren een urgente woningvraag hadden die niet in het eigen netwerk op te lossen was. Zij zien dat deze groep risico loopt om uit te vallen op school, dakloos te raken of af te glijden tot het punt waarop ze behoefte krijgen aan zwaardere zorg. Een oplossing voor de woonvraag zou dit wellicht kunnen voorkomen, en daarmee instroom kunnen voorkomen. Het grootste deel van deze groep heeft volgens Lokalis behoefte aan reguliere woonruimte, al dan niet met ambulante begeleiding.

Totale jaarlijkse vraag naar woonvormen

In de volgende tabel laten we zien hoe de jaarlijkse vraag naar woonvormen er uit ziet in twee varianten. In de eerste variant tellen wij de woonbehoefte van alle door- en uitstromende groepen jongeren mee; jongeren vanuit verblijfslocaties, dak- en thuislozen en jongeren die nog niet in zorg waren of ondersteuning krijgen via het buurtteam maar zich meldden voor beschermd wonen/beschermd thuis. In de twee variant tellen wij daar ook de jongeren bij Lokalis mee met een urgente woonvraag, die anders dreigen te escaleren in hun problematiek. Door te voorzien in deze woonbehoefte wordt de kans op instroom bij instellingszorg verkleint. Afhankelijk van de variant, komt de jaarlijkse woonbehoefte in woonprofiel 1 & 2 uit op 415 of 560 jongeren.

Tabel 4.3: Verwachte jaarlijkse vraag naar woonvormen vanuit totale groep 'kwetsbare jongeren en jongvolwassenen' (afgerond op vijftallen)

Woonprofiel		**Woonbehoefte excl. MBO-team**	**Woon-behoefte incl. MBO-team**
Woonprofiel 1 & 2	Zonder / met ondersteuning	290	**435**
	Beschermd Thuis	125	**125**
Woonprofiel 3	Kamertraining	65	**65**
	Geclusterd begeleid wonen (incl. BT)	70	**70**
Woonprofiel 4 (excl. Wlz)	Beschermd wonen	105	**105**

Bron: Inventarisaties bij aanbieders en gemeentelijke registratie Wmo & Jeugdwet

Passend woningtype bij woonprofielen 1 & 2

Om de woonbehoefte voor woonprofielen 1 & 2 concreter te maken, geven we hieronder een inschatting voor welke woningtypes gewenst zijn. Bij het bepalen of een kamer dan wel studio/appartement/woning het meest passend is, is de leeftijd (en daarmee samenhangend de levensfase) van de betrokkene een logisch vertrekpunt. Ook niet-kwetsbare jongeren gaan over het algemeen immers niet direct vanuit hun ouderlijk huis in een zelfstandige woning wonen.

Voor de meeste jongeren tot 23 jaar is een kamer geschikt woningaanbod: dergelijke woonruimte is betaalbaar(der) en overzichtelijk. Voor jongeren van 23 jaar en ouder geldt dat zij doorgaans een hoger inkomen hebben, een beroep kunnen doen op huurtoeslag en vaker de wens hebben om zelfstandig te wonen. Op basis van deze leeftijdsgrens valt een eerste schifting te maken. Toch zijn er situaties denkbaar waarin een zelfstandige woning, in de vorm van een studio of appartement, wel degelijk de best passende oplossing is voor een deel van de jongeren onder de 23 jaar. Dat geldt voor de meeste statushouders (zie volgende paragraaf). Ook uitstromers vanuit jeugdzorginstellingen hebben vaak behoefte aan een woonplek met eigen voorzieningen, vanwege het feit dat zij hun leven lang al in groepen hebben gewoond. Er zijn ook uitstromers die vanwege de aard van hun problematiek behoefte hebben aan een plek met weinig prikkels (bijvoorbeeld vanwege autisme) en daarom liever geen voorzieningen willen delen. Bij de inschatting houden we rekening met bovengenoemde uitzonderingsituaties.

In 2020 had circa 50% van de door- en uitstromende jongeren in woonprofiel 1 en 2 een leeftijd tot 23 jaar, en circa 50% jongeren een leeftijd van 23 jaar of hoger. Rekening houdend met het aantal jongeren in uitzonderingssituaties (ca. 65), schatten wij in dat er circa 145 kamers nodig zijn en 270 zelfstandige wooneenheden zoals studio's of kleine appartementen. Indien we alle jongeren in deze woonprofielen meetellen, inclusief de jongeren met een urgente woonvraag die bij het buurtteam MBO in beeld zijn, dan zijn er circa 290 kamers nodig en 270 zelfstandige wooneenheden zoals studio's of kleine appartementen.

4.2 Specifieke aandachtspunten per doelgroep

De woonbehoefte van jonge statushouders en ex-gedetineerden kent specifieke aandachtspunten. Hieronder zetten wij deze punten uiteen.

Jonge statushouders

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van statushouders, op basis van een taakstelling die landelijk aan elke gemeente wordt opgelegd. In de afgelopen jaren hebben de meeste gemeenten een achterstand opgebouwd; de gemeente Utrecht vormt hierop geen uitzondering. Om deze achterstanden in te kunnen lopen, is dus een hoger aantal wooneenheden nodig dan in tabel 4.1 voor deze groep is vermeld. Ter indicatie: de totale taakstelling voor het jaar 2021 betreft voor Utrecht 497 personen; om de achterstanden in te lopen moet de gemeente dit jaar echter 576 personen huisvesten.

Het komt sporadisch voor dat bij jonge alleenstaande statushouders via een sociaal medisch advies wordt bepaald dat een vorm van begeleid wonen nodig is (kamertraining of geclusterd wonen met beschermd thuis). Het leeuwendeel van deze jongeren kan na uitstroom zelfstandig wonen – waarbij de voorkeur vaak uitgaat naar een woning zonder gedeelde voorzieningen. Dat heeft te maken met taal- en communicatieproblemen, maar ook met het feit dat in veel landen van herkomst een woonvorm zoals een studentenhuis niet bestaat. Dat zorgt bij veel jonge statushouders voor wantrouwen of angst ten opzichte van medebewoners, ook als zij afkomstig zijn uit hetzelfde land of dezelfde cultuur. Een derde reden is dat bij jonge statushouders vaak al eerder dan bij

Nederlandse jongeren sprake is van relatie- en gezinsvorming, hetgeen vaak niet passend is in een gedeelde woning.

Een belangrijk aandachtspunt betreft de begeleiding voor deze groep. Het betreft jongeren wiens ouders niet in Nederland verblijven, en ook daarnaast ontbreekt het hen vaak aan een steunend netwerk. Mede daarom is – zeker tot een leeftijd van 21 jaar – vaak begeleiding nodig bij zaken als financiën en administratie. Voldoende en passende begeleiding is een belangrijke randvoorwaarde om huisvesting in bijvoorbeeld een studentencomplex succesvol te laten zijn.

Ex-gedetineerden

In de tabellen in de voorgaande paragrafen is de groep ex-gedetineerden niet apart vermeld. Een deel van de ex-gedetineerden heeft behoefte aan een plek in Beschermd Wonen: jaarlijks stromen er 70 tot 150 ex-gedetineerden (van alle leeftijden) door naar Beschermd Wonen in Utrecht (betaald vanuit de Wmo of een IFZO-indicatie). Voor zover het 'Wmo-plekken' voor jongvolwassenen betreft zijn deze al meegeteld in de tabellen in de vorige paragrafen. Jongvolwassenen met een IFZO-indicatie (forensische titel) die behoefte hebben aan een BW-plek, zijn hier nog *niet* in meegeteld – maar zoals gezegd is op dit moment niet aan te geven om hoeveel mensen dat gaat.

Hoewel de aantallen dus niet exact aan te geven zijn, is wel duidelijk dat de groep jongvolwassen ex-gedetineerden speciale aandacht behoeft. Vaak is sprake van een licht verstandelijke beperking, in combinatie met middelengebruik. Dat maakt dat ze niet geschikt zijn voor gemengd-wonen projecten. Zij voldoen ook niet altijd aan de voorwaarden voor dergelijke woningen, zoals het hebben van een dagbesteding. Ook middelengebruik geldt voor als contra-indicatie. Het is daardoor lastig om een geschikte plek te vinden voor deze jongeren en jongvolwassenen. Zeker jongeren met een licht verstandelijke beperking hebben een goede stut- en steunstructuur nodig om te voorkomen dat ze opnieuw de fout in gaan. Het is ook belangrijk om zorgvuldig te kijken naar de locatie: een plek met weinig prikkels en verleidingen is uit dit oogpunt vaak geschikter dan het centrum van de stad.

MBO-studenten

Vanuit het MBO-team van Lokalis is aangegeven dat jongeren die een MBO-opleiding volgen, zich vaak minder thuis voelen in een complex met HBO- en WO-studenten. Zij vinden hier niet de gewenste aansluiting. Dat geldt zeker voor jongeren die *geen* opleiding volgen.

5 Huidig woningaanbod voor kwetsbare jongeren

In de gemeente Utrecht worden diverse woonconcepten, routes naar woonruimte of projecten ingezet om (kwetsbare) jongeren te huisvesten. Sommige van deze projecten zijn bij uitstek geschikt voor jongeren met een lichtere ondersteuningsbehoefte – dat geldt bijvoorbeeld voor de kamers en studio's in studentencomplexen van de SSH, maar ook voor projecten voor gemengd wonen zoals Place2BU. Andere woonvormen kennen een meer beschut of afgeschermd karakter, waardoor ze geschikter zijn voor jongeren met behoefte aan veel begeleiding en rust van externe prikkels.

In tabel 5.1 geven wij weer welke woonvormen aangeboden worden via verschillende projecten of routes, voor welk woonprofiel de woonvorm met name bedoeld is en hoeveel woningen er (op jaarbasis) beschikbaar worden gesteld aan kwetsbare jongeren. Ook is in de tabel te zien of het om een vast aantal woningen gaat, of om een jaarlijks beschikbaar of gematcht aantal woningen.

Van veel woonvormen is niet (goed) bekend hoeveel wooneenheden er in totaal beschikbaar zijn, of juist niet hoeveel er jaarlijks vrijkomen. Om vraag en aanbod goed tegen elkaar af te kunnen zetten, hebben wij daarom soms een schatting moeten maken van het jaarlijks aantal beschikbare wooneenheden op basis van een gemiddelde verblijfsduur. Binnen woonprofiel 1 & 2 gaan wij daarbij uit van gemiddelde verblijfsduur van 3 jaar, en binnen woonprofiel 3 gaan wij uit van een gemiddelde verblijfsduur van 1,5 jaar.

Tabel 5.1: Woningaanbod per project/woonvorm, op peilmoment en per jaar (situatie 2020; afgerond op vijftallen)

Woonvorm	Woonprofiel	Totaal aantal wooneenheden (peiljaar 2020)	Jaarlijks aantal beschikbare wooneenheden
De Dijk	Dak- en thuislozen	20	
LDO Leger des Heils	Dak- en thuislozen		Geen vast aantal
Herstart	Dak- en thuislozen	15	Geen vast aantal
Leegstandsbeheer	Dak- en thuislozen	15	
Socius	Woonprofiel 1 & 2		5
Woonruimte via Beter Wonen	Woonprofiel 1 & 2		45*
Goeie Buur (SSH)	Woonprofiel 1 & 2	Ca. 100**	50
Sequoia (SSH)	Woonprofiel 1 & 2	15	Ca. 5
Place2BU (Mitros en Portaal)	Woonprofiel 1 & 2	Ca. 110***	Ca. 25-30
Romulus / Remus (Portaal)	Woonprofiel 1 & 2	40	Ca. 15
Hoge Weide (Bo-ex)	Woonprofiel 1 & 2	20	Ca. 5
Kamers met Aandacht	Woonprofiel 1 & 2		5*
Kamertraining / geclusterd begeleid wonen (diverse locaties/aanbieders)	Woonprofiel 3	Ca. 50	Ca. 35
Beschermd Wonen (excl. Wlz) (diverse locaties/aanbieders)	Woonprofiel 4	230	

** Dit aantal kan is afhankelijk van mutaties. Dit aantal fluctueert per jaar en betreft geen vaste afspraak.*
***De afspraak is dat SSH jaarlijks 50 wooneenheden beschikbaar stelt met een huurcontract voor maximaal 5 jaar, dus dit aantal zal de komende jaren oplopen tot maximaal 250.*
**** Place2BU bestaat 3 jaar en heeft na een relatief snelle instroom van zorgvragende bewoners nu minder ruimte beschikbaar voor instroom van zorgvragende bewoners. De daadwerkelijke instroom vanuit deze groepen is onbekend. Wij werken vanuit een aanname van 25-30 instromers per jaar.*
Bron: Inventarisaties bij aanbieders en gemeentelijke registratie Wmo & Jeugdwet

Tabel 5.2: Woningaanbod per woonprofiel, op peilmomenten en per jaar (situatie 2020)

Woonprofiel	Totaalaantal wooneenheden (peiljaar 2020)	Jaarlijks beschikbare wooneenheden
Opvang voor dak- en thuislozen	Min. 50*	-
Woonprofiel 1 & 2	385	160**
Woonprofiel 3	50	35
Woonprofiel 4 (excl. Wlz)	230	-
Totaal	**715**	**195**

** Er verblijven ook jongeren op locaties die niet specifiek op jongeren zijn gericht.*
*** Dit aantal kan is afhankelijk van mutaties. Dit aantal fluctueert per jaar en betreft geen vaste afspraak.*
Bron: Inventarisaties bij aanbieders en gemeentelijke registratie Wmo & Jeugdwet

In de volgende paragrafen staan we meer in detail stil bij het beschikbare aanbod per woonprofiel. We gaan daarbij in op de beschikbare informatie over kenmerken van het aanbod, prijsklassen, manier van toewijzen en de beoogde bewonersgroepen. Dit hoofdstuk is met name bedoeld om meer informatie te verschaffen over de mogelijkheden voor huisvesting voor kwetsbare jongeren. In hoofdstuk 6 trekken wij conclusies over de mate waarin het aanbod in huisvesting ook voorziet in de vraag van kwetsbare jongeren, mede gelet op de verschillende woonprofielen die jongeren hebben.

5.1 Aanbod in opvangvoorzieningen

Opvang voor dak- en thuislozen

De organisaties Leger des Heils en Youké stellen woonruimte beschikbaar om dak- en thuisloze jongeren in op te vangen. Deze jongeren zijn allen in begeleiding bij Stadsteam Back Up. Op de locatie de Dijk zijn 20 kamers beschikbaar voor jongeren. Zij kunnen hier verblijven voor een (korte) periode van circa 8 weken. De jongeren gebruiken deze tijd om uit hun crisis te komen. Vanuit stabiliteit werken zij aan verbetering van hun (woon)situatie. Het Leger des Heils heeft twee woonvoorzieningen waarin (soms) jongeren verblijven: Herstart en de Laagdrempelige 24-uursopvang (LDO). Bij de Laagdrempelige 24-uursopvang is er 24 uur per dag begeleiding. Jongeren krijgen een eigen kamer en basisbenodigdheden. De LDO helpt de jongeren op weg met het aanvragen van een uitkering, het vinden van een baan of dagbesteding. In Herstart zijn 15 éénpersoonskamers beschikbaar voor daklozen die nog niet gebruik hebben gemaakt of kunnen maken van andere opvang. Het gaat hier om kortdurend verblijf van maximaal 18 dagen.

Leegstandsbeheer corporaties

Om de druk op opvangvoorzieningen te verlichten, werken de gemeente Utrecht en de Utrechtse woningcorporaties samen om leegstaande panden in te zetten voor jongeren die geen dak boven hun hoofd hebben. Momenteel wonen 13 voormalig dak- en thuisloze jongeren in leegstaande panden. Zij krijgen begeleiding vanuit het Stadsteam Back Up. De woonruimte is bedoeld als overbrugging van wachttijd, bijvoorbeeld voor een plek bij een BW-aanbieder of een woning via Beter Wonen. Het betreft zelfstandige woonruimte met een huurprijs tussen de 500 en 700 euro. Jongeren kunnen hier gemiddeld 1 á 1,5 jaar wonen, en blijven gedurende deze periode begeleiding ontvangen vanuit Stadsteam Back Up.

5.2 Projecten voor jongeren in profielen 1 en 2

Goeie Buur

Woningcorporatie SSH stelt sinds 2019 **kamers of studio's** beschikbaar aan kwetsbare jongeren via het project 'Goeie Buur'. De afspraak is dat SSH jaarlijks 50 wooneenheden beschikbaar stelt aan kwetsbare jongeren. Huurders krijgen een campuscontract voor vijf jaar; deze termijn is hetzelfde als in de contracten

staat bij overige jongeren/studenten die huren bij SSH. Afwijkend is dat een inschrijving bij een onderwijsinstelling geen vereiste is om hier te mogen wonen. Wel geldt er een eis dat de jongere een dagbesteding heeft en beschikt over voldoende financiële middelen.

Aanmeldingen voor Goeie Buur verlopen via de zorgaanbieder (zoals Stadsteam Back Up, Lister etc). Het project is gericht op het huisvesten van dak- en thuisloze jongeren of uitstromers uit instellingszorg. Jongeren die thuis wonen met ambulante begeleiding komen niet in aanmerking voor de woonruimte. Jongeren die komen wonen bij Goeie Buur krijgen een 'maatje' toegewezen; dat is een student die ook bij SSH huurt en de nieuwe huurder wegwijs maakt. De jongere krijgt een kennismakingsgesprek om te toetsen of hij/zij geschikt is om te wonen bij Goeie Buur, wat hij/zij zoekt in een maatje en of hij/zij zelf al actief naar woonruimte heeft gezocht. Na verhuizing krijgt de jongere nog 6 tot 9 maanden begeleiding vanuit de betrokken zorgaanbieder. De zorgaanbieder blijft gedurende de hele woonduur (max. 5 jaar) het aanspreekpunt voor SSH.

Het project is opgestart in 2019. Na vijf jaar heeft SSH straks een voorraad van circa 250 wooneenheden voor kwetsbare jongvolwassenen, waarvan jaarlijks circa 50 wooneenheden voor nieuwe verhuring beschikbaar komen. In 2020 zijn er 47 aanmeldingen geweest. De SSH heeft de intentie om 50% van de jongeren te laten wonen in een studentenhuis (kamer), en 50% in een studio (zelfstandige wooneenheid in studentencomplex). In 2020 zijn vooral studio's toegewezen. Dat heeft er mee te maken dat er een aantal nieuwe complexen met studio's werd opgeleverd. Daarnaast blijkt het nog lastig om plekken in een studentenhuis te vinden (er is coöptatie in de studentenhuizen, dus er moet echt draagvlak zijn onder de medebewoners).

Woningen via Beter Wonen / Het Vierde huis

Jongeren die uitstromen vanuit een verblijfsvoorziening of begeleiding krijgen van Stadsteam Back Up en behoefte hebben aan een **zelfstandige woning**, kunnen in aanmerking komen voor een contingentwoning via Beter Wonen. Dat geldt ook voor jongeren die behoefte hebben aan Beschermd Thuis, maar nog geen eigen woning hebben.

Vereniging Beter Wonen bestaat uit zorgaanbieders die gevestigd zijn in de U16 regio en cliënten in deze regio begeleiden. Beter Wonen verdeelt het (regionale) contingent, dat gebaseerd is op bestuurlijke afspraken in de U16 regio (4 wmo-regio's). De lokale gemeenten verdelen deze contingentafspraken onder de lokale corporaties, zodat zij jaarlijks een bepaald aantal woningen beschikbaar kunnen stellen voor in-en uitstromers uit MO- en BW-voorzieningen. De matching van bewoners en woningen verloopt grotendeels via de organisatie Het Vierde Huis, maar verloopt deels ook door directe matching tussen zorgaanbieders en corporaties.

De benodigde woningen voor kwetsbare groepen worden evenredig over de regiogemeenten verdeeld, op basis van de herkomst van cliënten (zogenaamde 'instroom is uitstroom'). Afgesproken is om de komende vijf jaar jaarlijks 600 *zelfstandige* woningen beschikbaar te stellen in de regio: 385 in de stad Utrecht en 215 in de overige U16-gemeenten. De woningen die door andere projecten of routes beschikbaar worden gesteld - zoals de woningen van Goeie Buur, de Citydeal of de woningen voor statushouders - vormen geen onderdeel van het contigent van 385 woningen.

Binnen de afspraken van Beter Wonen is op voorhand geen vast aantal gereserveerd voor jongvolwassenen. In 2020 zijn er in totaal 357 woningen toegewezen binnen de stad Utrecht. Hiervan werden er 47 woningen toegewezen aan kwetsbare jongeren.

Uit recente monitorgegevens van Beter Wonen / het Vierde Huis blijkt dat er in mei 2021 ca. 190 mensen op de wachtlijst stonden voor een woning. Dit aantal neemt gestaag toe sinds eind 2020 (ca. 145 in december). De monitor geeft niet aan in hoeveel gevallen het gaat om mensen onder de 27 jaar. Het aantal wachtenden per zorgaanbieder is wél bekend. Aanbieders die zich richten op de begeleiding van jongeren en jongvolwassenen hadden in mei 2021 samen circa 65 mensen op de wachtlijst staan bij het Vierde Huis.

Kamers met Aandacht

Stichting Kamers met Aandacht is een non-profitorganisatie die kwetsbare jongeren helpt op weg naar zelfstandigheid. Zij zoeken (met name) particuliere verhuurders die een kamer willen verhuren aan jongeren tussen de 18 en 23 jaar die op eigen benen willen staan, maar nog niet geheel zelfstandig kunnen wonen. In 2020 zijn op deze manier 5 jongeren aan woonruimte gekomen. De hoofdbewoner of verhuurder onderneemt activiteiten met de huurder, op basis van wederkerigheid. Kamers met Aandacht werkt met tijdelijke huurcontracten van minimaal 1 tot maximaal 5 jaar. Deze contracten zijn gekoppeld aan een begeleidingsovereenkomst voor de jongere en een vrijwilligersovereenkomst met de verhuurder. De begeleider van de jongere komt (de eerste 6 maanden) minimaal 1x per week op bezoek. De huurprijs bedraagt tussen de 300 en 450 euro, inclusief servicekosten.

Place2BU (gemengd wonen)

Place2BU is een grootschalig project waarin bewoners met ondersteuning en bewoners zonder ondersteuning die een goede buur willen zijn, ‘gemengd’ wonen. Het project staat onder beheer van corporaties Portaal en Mitros. Het project bestaat uit vier woongebouwen met 490 zelfstandige eenkamerstudio’s (21m2; huurprijs van €583,54 inclusief) en een aantal gemeenschappelijke ruimtes. Ongeveer de helft van deze studio’s is voor jongeren van 23 tot 35 jaar (zorgdragende mensen). De andere studio’s zijn bedoeld voor statushouders en voor mensen die uitstromen vanuit instellingszorg (zorgvragende mensen). Momenteel wonen er in Place2BU circa 110 uitstromers vanuit instellingszorg van partijen als Lister, Leger des Heils en de Tussenvoorziening. Na verloop van tijd kan de begeleiding van kwetsbare jongeren aflopen, en omgezet worden in geen of lichtere begeleiding vanuit het buurtteam.

Aanmeldingen voor Place2BU verlopen via de zorgaanbieder. De jongere krijgt een kennismakingsgesprek om te toetsen of hij/zij geschikt is om te wonen bij Place2BU; de vraag is dan bijvoorbeeld of de jongere kan en wil meedoen in de gemeenschap. Place2BU behelst een tijdelijk woonproject; na 10 jaar zal het project stoppen. De bewoners mogen hier deze gehele periode blijven wonen.

Overige gemengd wonen projecten

Er zijn in 2020 nog meer gemengd wonen complexen (6 complexen) opgeleverd door een intensieve samenwerking tussen corporaties, zorgaanbieders en gemeente. Mitros heeft hierdoor nog twee andere projecten waar gemengd gewoond wordt: Livin en Mixit. In beide projecten is de verhouding tussen zorgvragers en zorgdragers ongeveer 30% vs. 70%. In deze projecten wonen momenteel bijna uitsluitend volwassenen van boven de 27 jaar en ouder. Daarom nemen wij dit aanbod niet mee in de aanbodcijfers, al kunnen deze complexen hiervoor wel een functie gaan vervullen. Lister en Bo-Ex realiseerden samen het complex Hoge Weide voor 20 kwetsbare bewoners en 45 ‘goede buren’. SSH en Lister werkten samen aan nieuwbouwcomplex Sequoia. Hier wonen 15 kwetsbare jongvolwassenen samen met 303 studenten. Tot slot bouwde Portaal twee nieuwbouwcomplexen (Remus & Romulus) in samenwerking met Tussenvoorziening en Lister. Hier wonen respectievelijk 16 en 24 kwetsbare bewoners samen met 60 en 46 ‘goede buren’.

Socius / Stichting Tijdelijk Wonen

Socius, binnenkort verder als onderdeel van Stichting Tijdelijk Wonen, zet zich in voor het realiseren van betaalbare samenleefconcepten voor jongeren en bijzondere doelgroepen. Bewoners worden actief betrokken bij het beheer van de woonlocaties, waarin menging plaatsvindt met bedrijfsruimtes voor bijvoorbeeld de creatieve sector, horeca, stadslandbouw en muziek. Nu Socius verder gaat als onderdeel van Stichting Tijdelijk Wonen is het onduidelijk welke gevolgen dit heeft voor hun woonlocaties. Socius beschikt momenteel over 4 woonlocaties in de gemeente Utrecht, waarin ook woonruimte beschikbaar is voor uitstromende kwetsbare jongeren in samenwerking met Youké. Socius huisvest circa 5 kwetsbare jongeren per jaar.

5.3 Woningaanbod voor jongeren in profiel 3

Kamertraining

Op kamertrainingslocaties kunnen jongeren toewerken naar zelfstandigheid, doorgaans met intensieve begeleiding. Het gaat hierbij om woonruimte die cliënten huren van een zorgaanbieder, in een geclusterde woonvorm of in de directe nabijheid daarvan (‘gespikkeld wonen’). De (ambulante) begeleiding wordt geboden vanuit een indicatie voor aanvullende zorg (Wmo of Jeugdwet). Binnen de gemeente Utrecht is het aanbod aan kamertraining voor jongvolwassenen beperkt; de meeste kamertrainingslocaties zijn gericht op jongeren tot 18 jaar. Per september 2021 opent stichting Firmitas een nieuwe woonlocatie in Utrecht; het is echter niet bekend hoeveel woonplekken de locatie kent en voor welke ondersteuningsvraag deze locatie wordt ingezet. Reinaerde heeft haar kamertrainingslocatie in Utrecht gesloten en biedt nu enkel nog kamertraining aan Wlz-cliënten aan (buiten de gemeente Utrecht). Reinaerde geeft aan geen rendabele business case te kunnen optuigen voor kamertraining aan cliënten met Wmo-financiering. Dit heeft diverse redenen; zo kan de organisatie de benodigde combinatie van (intensieve) zorg, dagbesteding en wonen niet tegen het geldende tarief leveren. Daarnaast noemt de organisatie het jaarlijks verlengen van indicaties een financieel-organisatorisch risico en dreigen er zorginhoudelijke mismatches in de bewoning omdat jongeren vaak niet (bijtijds) terecht kunnen bij (betaalbare) vervolghuisvesting.

Geclusterd begeleid wonen (BT)

Een deel van de jongeren in woonprofiel 3 heeft een indicatie voor Beschermd Thuis. Zoals eerder vermeld, is Beschermd Thuis in principe bedoeld als ondersteuningsvorm voor cliënten die zelfstandig wonen. Mede door de krapte op de woningmarkt komt het echter ook voor dat cliënten in een geclusterde woonvorm bij een zorgaanbieder gaan of blijven wonen als ze deze indicatie krijgen. Navraag bij zorgaanbieders leert dat op dit moment circa 50 jongeren in Utrecht geclusterd wonen met een BT-indicatie, plus een enkeling met aanvullende begeleiding vanuit de Wmo. De locaties waar zij wonen zijn veelal niet specifiek voor jongeren of jongvolwassenen bedoeld. SSH geeft aan dat zij in Utrecht ook woningen via ‘intermediaire verhuur’ verhuurt aan specifieke groepen kwetsbare jongeren, zoals jongeren met een eetstoornis of autisme. Om hoeveel wooneenheden (op jaarbasis) dit gaat, is echter niet bekend.

5.4 Woningaanbod voor jongeren in profiel 4

Beschermd wonen wordt aangeboden voor een brede groep volwassenen met langdurige en complexe problematiek, die (nog) niet voldoende redzaam zijn om zelfstandig te kunnen wonen. In Utrecht is er geen ‘vast’ aantal woonplekken beschikbaar voor jongvolwassenen binnen het Beschermd Wonen. Wel weten we dat er eind 2020 ca. 230 jongeren (t/m 27 jr) gebruik maakten van Beschermd Wonen. Voor sommige locaties geldt wel dat zij specifiek gericht zijn op jongvolwassenen. Aanbieders die in de gemeente

Utrecht voorzieningen voor Beschermd Wonen hebben voor jongvolwassenen zijn onder meer Tussenvoorziening, Lister, Leger des Heils en Singelzicht.

6 Conclusies en aanbevelingen

Het is voor kwetsbare jongeren en jongvolwassenen moeilijk om in de gemeente Utrecht op eigen kracht aan woonruimte te komen. Dat heeft alles te maken met de krapte op de woningmarkt: ook voor niet-kwetsbare jongeren valt het niet mee om aan een kamer of studio te komen. Voor kwetsbare jongeren komt daar nog eens bij dat ze vaak nog minder financiële mogelijkheden hebben, dat ze de wegen om aan woonruimte te komen minder goed kennen en dat een steunend netwerk ontbreekt.

In dit onderzoek hebben we onderzocht welke groepen kwetsbare jongeren een huisvestingsvraag kunnen hebben, wat hun woonbehoefte of woonprofiel kan zijn en welke partijen momenteel al in deze huisvesting voorzien. In dit hoofdstuk vergelijken wij vraag met aanbod per woonprofiel, om te komen tot conclusies over de huisvestingsopgave en aanbevelingen voor de aanpak van deze opgave.

6.1 Conclusies over de huisvestingsopgave

Tekort aan aanbod in alle woonprofielen

In deze paragraaf zetten we per woonprofiel de huisvestingsbehoefte van groepen jongvolwassenen (in de stad Utrecht) af tegen het beschikbare woningaanbod. Daarbij gaan wij in op de fricties die wij zien in de match van vraag en aanbod.

De hoofdboodschap daarbij luidt dat wij in alle woonprofielen een tekort aan aanbod zien om in de huidige vraag te kunnen voorzien. Dit tekort zorgt voor oplopende wachttijden, zeker in tijden waarin het reguliere woningaanbod ook onder druk staat en er verdringing plaatsvindt op de woningmarkt.

Tabel 6.1: Jaarlijkse vraag en jaarlijks beschikbaar aanbod in beeld per woonprofiel

Woonprofiel	Jaarlijkse vraag	Jaarlijks beschikbare wooneenheden
Woonprofiel 1 & 2	415 – 555*	160
Woonprofiel 3	135	35
Woonprofiel 4 (excl. Wlz)	105	Niet bekend
Totaal	**655 - 795**	Niet bekend

** Afhankelijk van het wel/niet meetellen van MBO-studenten met een urgente woonvraag, die mogelijk leidt tot escalatie van (woon)problematiek.*

Woonprofiel 1 en 2: reguliere woonruimte

De jaarlijkse vraag naar reguliere woonruimte (kamers, studio's of appartementen) voor kwetsbare jongeren bedraagt circa 415 wooneenheden als we alleen de vraag van uitstromers uit verblijfsvoorzieningen en dak- en thuislozen meerekenen, en circa 555 als we ook de jongeren met een urgente woonvraag meerekenen die zich melden bij het MBO-team. Dat is veel meer dan het aantal van ca. 160 wooneenheden dat in 2020 via bijzondere projecten of routes werd gehuisvest. Een deel van de jongeren vindt kennelijk op eigen kracht woonruimte, bijvoorbeeld op de particuliere markt, in het eigen netwerk, door te gaan samenwonen of in te wonen of door de stad te verlaten. Een deel wacht langdurig op een woonplek, en blijft dus dakloos of houdt langer dan nodig een plek in een verblijfs- of opvangvoorziening bezet. Stadsteam Back Up geeft aan dat op dit moment 100 jongeren wachten op huisvesting, waarvan er 35 vallen in woonprofiel 1 of 2.

Woonprofiel 3: Beschutte woonomgeving

De jaarlijkse vraag naar 'beschutte woonplekken' zoals in geclusterd begeleid wonen of een kamertrainingscentrum zoals die uit dit onderzoek blijkt, ligt op 135 plekken per jaar. Het aanbod aan dergelijke plekken, voor de groep jongeren boven de 18 jaar, is in Utrecht beperkt met circa 35 beschikbare

plekken op jaarbasis (plus de plekken die SSH via intermediaire verhuur biedt). Stichting Firmitas opent in september 2021 wel een nieuwe locatie voor kamertraining in Utrecht, maar zorgaanbieder Reinaerde heeft recent een kamertrainingslocatie gesloten vanwege een onrendabele business case. Het bewerkstelligen van meer aanbod in kamertrainingscentra vraagt om zorgvuldige aandacht voor de economische en organisatorische haalbaarheid.

Woonprofiel 4: Beschermde woonomgeving

De jaarlijkse vraag naar beschermd wonen vanuit de groep jongvolwassenen bedraagt volgens dit onderzoek circa 105 plekken. Dat ligt in lijn met de feitelijke instroom in 2020 (110). Van zorgaanbieders komen wel signalen dat er in Utrecht sprake is van wachtlijsten om in te stromen in beschermd wonen, mede veroorzaakt door het gebrek aan uitstroommogelijkheden.

Wachtlijsten vertellen niet het hele verhaal

Jongvolwassenen die uitstromen vanuit een verblijfs- of opvangvoorziening en zelfstandig kunnen wonen, kunnen in aanmerking komen voor woonruimte via Goeie Buur (SSH) of Beter Wonen / het Vierde Huis.

De wachtlijst voor een woning via Beter Wonen is in de afgelopen periode opgelopen; een teken van groeiende vraagdruk. In mei 2021 stonden er circa 190 mensen op de wachtlijst voor een woning via Beter Wonen. Naar schatting 65 hiervan waren jongvolwassenen.

Bij Goeie Buur is (nog) geen sprake van wachtlijsten; in 2020 werden (iets) minder aanvragen ingediend dan er plekken beschikbaar waren. Gezien de grote vraag lijkt dat in eerste instantie merkwaardig. Voor een deel kan het wellicht verklaard worden door een *kwalitatieve* mismatch: niet voor alle jongeren is een plek in een studentencomplex een passende omgeving. Daarnaast speelt mogelijk mee dat de route via Beter Wonen aantrekkelijker is: als de aanvraag wordt gehonoreerd, dan levert het een zelfstandige woning op met een huurcontract voor onbepaalde tijd. Daarnaast heeft een deel van de jongeren in woonprofiel 1 geen behoefte (meer) aan begeleiding. De verplichting om begeleiding te accepteren zoals die geldt bij Beter Wonen en Goeie Buur kan voor hen een drempel zijn om zich aan te melden.

Deel jongeren valt buiten de boot

Jongeren met een urgente woonvraag die zich melden bij het buurtteam, kunnen nu geen aanspraak maken op woonruimte van corporaties buiten de reguliere woningtoewijzing om (via project Goeie Buur of Beter Wonen/Het Vierde Huis). Er is daardoor een aanzienlijke groep kwetsbare jongeren (ca. 145 per jaar) die nu niet goed geholpen kan worden bij hun zoektocht naar woonruimte in de stad Utrecht, met escalatie van hun problematiek als mogelijke consequentie.

Gemengd wonen niet altijd passend

In Utrecht zijn verschillende projecten voor gemengd wonen waarbij kwetsbare jongeren samen wonen in een complex met niet-kwetsbare jongeren. De vrijwillige ondersteuning door een ‘maatje’ zoals bij Goeie Buur helpt kwetsbare jongeren om hun draai te vinden en hun leven op de rit te houden. Ook vanuit Place2BU en Livin, en andere gemengd wonen complexen, is te horen dat de mix een positieve uitwerking heeft op de kwetsbare bewoners.

Niet iedere mix blijkt echter even passend. Een goede match van vraag en aanbod (en woonconcept) blijft een kwestie van maatwerk. Jongeren die een MBO-opleiding volgen of geen opleiding volgen, voelen zich vaak minder thuis in een complex met HBO- en WO-studenten en vinden hier niet de gewenste aansluiting. En jongeren die vanwege hun religieuze of culturele achtergrond geen alcohol willen drinken, voelen zich in een doorsnee studentenhuis vaak ook minder thuis.

6.2 Onze aanbevelingen

In een overspannen woningmarkt is de gevonden huisvestingsopgave voor kwetsbare jongeren erg omvangrijk én urgent. Zorgaanbieders en verwijzers geven signalen over oplopende wachttijden en jongeren die in zeer onwenselijke woonsituaties verkeren. We zien dat diverse partijen al actief bezig zijn om meer huisvesting te realiseren, maar dat er veel meer woonruimte nodig is. Dat vraagt om een brede aanpak, waarvoor wij de volgende aanbevelingen doen.

1. (Snel) aanbod vergroten als hoogste prioriteit

De eerste en belangrijkste aanbeveling luidt dat er meer woonruimte beschikbaar moet komen voor kwetsbare jongeren en jongvolwassenen in gemeente Utrecht, om te voorkomen dat zij langer dan nodig in verblijfsvoorzieningen blijven hangen of al 'bankhoppend' door het leven moeten gaan. Er is om te beginnen grote behoefte aan woonruimte in woonprofiel 1 en 2.

Extra aanbod creëren is niet een exclusieve verantwoordelijkheid van corporaties; organisaties als Socius laten zien dat het mogelijk is om ook buiten de corporatiesector betaalbare woonruimte te bieden aan jongvolwassenen, bijvoorbeeld in voormalige kantoorpanden.

Er is ook een tekort aan geclusterde woonvormen voor jongeren die wat meer beschutting nodig hebben (woonprofiel 3), in de vorm van een kamertrainingscentrum of woonproject voor geclusterd begeleid wonen. Het verdient aanbeveling om met aanbieders in gesprek te gaan om te zien wat er nodig is om dit aanbod te vergroten. Het is in dit verband tekenend dat een aanbieder in dit onderzoek aangaf in Utrecht alleen nog aan Wlz-cliënten kamertrainingsplekken te willen bieden, aangezien de financiering vanuit Wmo en jeugdwet ontoereikend is.

2. Biedt ruimte voor maatwerk

De indeling naar woonprofielen biedt een eerste beeld van de huisvestingsbehoefte van jongeren. Binnen de woonprofielen is een diversiteit aan woonvormen nodig, zodat er aanbod is dat aansluit bij de leeftijd / levensfase en de achtergrond/problematiek van jongeren en jongvolwassenen.

Gezien de levensfase waarin de jongeren en jongvolwassenen waarover dit onderzoek gaat verkeren, is een kamer (onzelfstandige woonruimte) voor de meesten een passende woonvorm. Dat is althans het uitgangspunt van de gemeente Utrecht; niet-kwetsbare jongeren gaan over het algemeen immers ook niet direct vanuit hun ouderlijk huis in een zelfstandige woning wonen. Toch zijn er situaties denkbaar waarin een zelfstandige woning, in de vorm van een studio of appartement, wel degelijk de best passende oplossing is. Sommige jongeren zijn gevoelig voor prikkels (autisme), anderen hebben vanwege het feit dat zij hun leven lang in groepen hebben gewoond een sterke voorkeur voor eigen woonplek waar ze geen voorzieningen hoeven te delen. Ook voor veel statushouders lijkt een zelfstandige wooneenheid passender dan een kamer. Dit vraagt om maatwerk. Het uitgangspunt zou dus niet moeten zijn 'jongeren horen op een kamer', maar: 'jongeren wonen op een kamer, tenzij..'

Het verdient aanbeveling om de mogelijkheden te onderzoeken om corporatiewoningen die eigenlijk nét te duur zijn voor deze groep toch toe te wijzen, waarbij het gat tussen de maximale huur die een jongere kan betalen en de huur die de corporatie vraagt wordt opgevangen vanuit een woonkostentoeslag van de gemeente.

3. Werk met een centraal aanmeldpunt

Op dit moment kunnen zorgaanbieders jongeren die uitstromen vanuit een verblijfsvoorziening of dakloos zijn via verschillende routes aanmelden voor woonruimte: onder meer via Beter Wonen (voor (tot nu toe) een zelfstandige woning), via Goeie Buur/SSH (voor een kamer of studio) of rechtstreeks bij een project als Place2BU of Kamers met aandacht. Het zou de transparantie en efficiency verhogen als hiervoor één aanmeldpunt zou worden ingericht, waar alle aanvragen van kwetsbare jongeren worden gewogen en beoordeeld.

Vanuit aanbieders komt het signaal dat de route via Beter Wonen wordt gezien als een aantrekkelijker optie dan Goeie Buur – omdat het om zelfstandige woonruimte gaat, maar ook omdat er geen beperking aan de duur van de huurovereenkomst zit bij een woning via Beter Wonen, terwijl de SSH een huurcontract van maximaal 5 jaar biedt. Als gewerkt wordt met een centraal aanmeldpunt kan in gezamenlijkheid een goede afweging worden gemaakt welke personen het meeste baat hebben bij zelfstandige woonruimte met de bijbehorende zekerheid, zodat een betere match tussen vraag en het schaarse aanbod kan worden gemaakt.

Als het hele proces van aanmelden, registreren en toewijzen van woningen én kamers aan deze groepen bij een centraal punt is ondergebracht (op gelijke wijze als de doorstroming van 'volwassen' MO/BW), is het ook beter mogelijk om de vraagontwikkeling te monitoren en te bepalen of het aanbod volstaat voor de totale vraag. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de integrale meerjarenprognose voor vraag (alle kwetsbare groepen) en aanbod (mutatiewoningen corporaties, nieuwbouw corporaties, tijdelijke woonruimte) zoals dit binnen het programma (T)huis voor iedereen wordt opgesteld. In programma werken gemeente, zorgpartijen en woningcorporaties steeds intensiever en meer in samenhang aan de huisvesting en ondersteuning van kwetsbare en bijzondere groepen, statushouders en spoedzoekers, onder meer door verwerven en (tijdelijk) aanhuren van aanvullend vastgoed.

4. Maak afspraken over mogelijkheden voor vervolghuisvesting

Jongeren die gehuisvest worden via Goeie Buur/SSH krijgen – net als andere studenten die huren bij SSH – een tijdelijk huurcontract van vijf jaar. Over 3,5 jaar lopen de eerste contracten van jongeren die wonen via Goeie Buur af. Wat er op dat moment gaat gebeuren met deze jongeren, is nu nog niet duidelijk. Dat is één van de redenen waarom sommige jongeren er – als zij kunnen kiezen – de voorkeur aan geven om via Beter Wonen te gaan huren, in plaats van via Goeie Buur. Het zou de aantrekkelijkheid van het aanbod van SSH vergroten als uitzicht geboden kan worden op woonruimte nadat het huurcontract verloopt. Ook als een jongere die via Goeie Buur gaat wonen zich direct inschrijft als woningzoekende, zal het immers lastig zijn om na 5 jaar via de reguliere weg aan een sociale huurwoning in Utrecht te komen (de gemiddelde wachttijd is 12 jaar). Het vinden van oplossingen hiervoor is een *gezamenlijke* verantwoordelijkheid van de Utrechtse corporaties.

5. Maak afspraken voor schrijnende gevallen buiten verblijfsvoorzieningen

Er is een aanzienlijke groep jongeren die *niet* in een verblijfsvoorziening woont, maar wel een urgente woonvraag heeft die niet op eigen kracht of binnen het netwerk op te lossen is. Voor een deel van deze groep leidt dit tot het risico van schooluitval, dakloosheid of verergering van hun psychische problemen. Deze jongeren kunnen nu geen aanspraak maken op (tijdelijke) huisvesting via regelingen als Beter Wonen, Goeie Buur, de Citydealtafel of het doorbraakoverleg Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren. Het verdient aanbeveling om dit uitgangspunt te heroverwegen. Door (tijdelijke) huisvesting te bieden aan deze jongeren kan immers soms dakloosheid of een beroep op zwaardere zorg in een later stadium worden voorkomen (preventie). Om

schrijnende gevallen onder jongeren en jongvolwassenen te voorkomen, adviseren wij om jongeren expliciet onderdeel te maken van de Citydeal, en dit bij de tafel nadrukkelijker onder de aandacht te brengen. Via de Citydeal zijn afspraken gemaakt over het bieden van tijdelijke woonruimte aan *volwassenen* die in acute nood verkeren, maar in de praktijk worden er nog weinig woningen gevonden voor jongvolwassenen.

6. Werk aan oplossingen voor financiële belemmeringen

Een deel van het vraagstuk is wellicht op te lossen door financiële belemmeringen weg te nemen en positieve financiële prikkels in te bouwen. Een 'vrijwilligersvergoeding' vanuit de gemeente voor mensen die een kwetsbare jongere in huis nemen, kan mensen wellicht over de streep trekken. Minstens zo belangrijk is het wegnemen van de negatieve gevolgen van het samenwonen die nu bestaat voor mensen die afhankelijk zijn van een uitkering (kostendelersnorm). Samenwonende (jong)volwassenen krijgen een lagere bijstandsuitkering per persoon, hetgeen een aanleiding kan zijn voor ouders om een kind niet thuis te laten wonen. Het buiten werking stellen van de kostendelersnorm - in bijzondere gevallen - kan er ook voor zorgen dat er meer woonruimte beschikbaar komt voor kwetsbare jongeren in hun eigen netwerk.

Jongeren met een leeftijd van 18-21-jaar die zelfstandig wonen kunnen wel een beroep doen op de jongerennorm en een woonkostentoeslag (circa 750 euro per maand). Het is echter zeer de vraag om daarmee zelfstandige woningen in de huidige markt toegankelijk zijn voor jongeren die afhankelijk zijn van de toeslagen; het is immers ook niet mogelijk om dit inkomen middels werk te vergroten, omdat de toeslag dan vervalt. In een *on*zelfstandige woning is het echter niet mogelijk om huurtoeslag te ontvangen, waardoor ook kamerbewoning vaak financieel niet haalbaar is voor deze groep. We adviseren daarom om jongeren tot 21 jaar, voor wie de toelage niet voldoende is een hogere normuitkering te geven (bijvoorbeeld die van een 21-jarige), of hen dit te laten aanvullen met inkomen uit werk (bijvoorbeeld tot hun 21-jarige leeftijd).